

”Fra ti til en”

følgdeforskningens andre notat fra feltprosjektaktørene
– og tre begynnende konklusjoner

Gro Follo og Birger Vennesland

Notat nr 1/12, ISBN 1503-2027

Norsk senter for bygdeforskning
Universitetsenteret Dragvoll
7491 Trondheim

gro.follo@bygdeforskning.no
vbi@skogoglandskap.no

Innhold

Figurer	2
Innledning.....	3
Notatets bakgrunn.....	3
Notatets kontekst	4
Notatets oppgave og oppbygging	6
Ostroms modell	7
Funn fra andre intervjurunde med aktørene	10
Data og metode.....	11
Hverdagen er kommet	12
Rolleforskyvninger	14
Måljusteringer.....	17
Tre begynnende konklusjoner	20
Samarbeid mellom skogeiere – en krevende øvelse	20
Det nødvendige stillaset	24
Ulike skogeierorganiseringer gir ulike ulemper	26
En avrundende kommentar	29
Referanser.....	31
Vedlegg.....	33

Figurer

Figur 1: Den gjensidig forsterkende kjerne (etter Ostrom 1998)	8
Figur 2: Utvidet modell etter Ostrom (1998).....	9
Figur 3: To skisserte varianter av samarbeid for skogeiere.....	26

Innledning

Notatets bakgrunn

Dette notatet inngår som del av forskningsprosjektet ”Fra ti til en’ — eiendomsoverbyggende samarbeid for private, personlige skogeiere i kystskogbruket” (kortnavn ”Fra ti til en”). Prosjektet er finansiert av Norges forskningsråd sitt program ”Natur og næring”, forskningsmidlene over jordbruksavtalen og av skognæringen i Prosjekt Kystskogbruket sine fylker¹. Prosjektet startet opp i januar 2009 og går ut 2013. Prosjektet er et ”Kompetanseprosjekt med brukervedvirkning”. Brukerne som inngår i prosjektet er aktørene i Prosjekt Kystskogbruket. Da ”Fra ti til en” startet opp, omfattet Prosjekt Kystskogbruket alt skogbruk og all treforedling i fylkene Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark². I prosjektet skal forskere fra Norsk senter for bygdeforskning (kortnavn ”Bygdeforskning”) og Norsk institutt for skog og landskap (kortnavn ”Skog og landskap”) følgeforskere fire eiendomsoverbyggende samarbeid når det gjelder forvaltning av skogen, samarbeid som gjør at en på ett eller annet vis ”går fra ti til en skogeier”. Disse fire eiendomsoverbyggende samarbeidene, som omtales som feltprosjekt, drives av aktører i Kystskogbruket. Feltprosjektene er Feios-prosjektet, Ørstaskogen, Skogringene i Levanger og Frosta, samt Sørsivegen. Feltprosjektene er presentert i det første notatet fra følgeforskningen (Follo 2010c)³.

Målet for ”Fra ti til en” er å:

- prøve ut ulike eiendomsoverbyggende samarbeid.
- gi en dekkende beskrivelse av forhold (forståelser, prosesser og effekter) som virker fremmende og hemmende på bruk av slikt samarbeid.
- vurdere nytte og omkostninger, og da ”omkostninger” forstått bredt og ikke bare som økonomi.
- utlede de praktiske løsningene og betydningen for norsk skogbrukspolitik.

Det er fem forhold som ligger til grunn for prosjektet. For det første er det norske skogeierskapet fragmentert. Det er over 116.000 private, personlig eide eiendommer med minst 25 dekar produktiv skog (Statistisk sentralbyrå 2005)⁴. Den

¹ Prosjektnummer hos Forskningsrådet er 189950/I10.

² Etter den tid har Vest-Agder blitt en del av Prosjekt Kystskogbruket.

³ Feltprosjektet i Levanger og Frosta fikk i 2011 ny prosjektleder. Ståle Johansen erstattet da Torgunn Sollid som prosjektleder så vel for Skogringene i Levanger og Frosta som for Skognettverk Innherred.

⁴ Tallet er fra ”Landbruksundersøkelsen 2004”. Det er kommet tall (strukturstatistikk) etter dette, og det oppgitte antallet på de private, personlige eiendommene varierer. Dette er blant annet knyttet til om døde er tatt med eller ikke som personlig skogeier, at det foregår oppdatering av Landbruksregisteret, etc. I dette notatet holder vi fast ved tallet fra ”Landbruksundersøkelsen 2004”.

gjennomsnittelige skogeiendommen deres var ca. 450 dekar ved siste telling i 1989 (Vennesland, Hobbestad, Bolkesjø, Baardsen, Hoen, Lileng og Rolstad 2006). Kystskogbrukets fylker har omtrent like mange skogeiendommer som innlandsfylkene, men gjennomsnittseiendommen er mindre og teigblanding mer utbredt (Prosjekt Kystskogbruket 2008). For det andre er det store ulikheter i skogeiernes skogbruksmessige kompetansenivå, og kunnskapsressursen blant skogeierne er til dels svake (Amdam, Barstad og Olsen 2000; Follo, Forbord, Almås, Blekesaune og Rye 2006). Kravene til skogbruket vil ikke bli mindre, og omkostningene ved å skaffe seg eller opprettholde tilstrekkelig kompetanse vil bli høyere. For det tredje skal skogbruket ifølge norsk skogpolitikk bidra i klimaproblematikk, bevaring av biologisk mangfold, verdiskaping og opprettholdelse av levende bygder (Landbruks- og matdepartementet 2007; St meld nr. 17 1998-99). Og det skal skogbruket samtidig som lite er gjort for å få justert eiendomsstrukturen, noe som innebærer at nåværende struktur med de mange små eiendommene, blir premiss for det som skal skje. Og for det femte er den offentlige skogbruksforvaltningen blitt bygd ned (St meld nr. 17 1998-99; Prosjekt Kystskogbruket 2008).

I "Fra ti til en" er Gro Follo, Bygdeforskning, prosjektleder. Hun er også en av to forskere som gjennomfører følgeforskningen. Birger Vennesland, Skog og landskap, er den andre. "Fra ti til en" har òg en forstlig del: Skog og landskap ved Bernt-Håvard Øyen og medarbeidere lager oversikter over de skoglige ressursene til skogeierne som potensielt inngår i de eiendomsoverbyggende samarbeidene. I tillegg deltar Reidar Almås, Bygdeforskning, sammen med Follo, Vennesland og Øyen på de tre samlingene som gjennomføres.

Notatets kontekst

Notatet inngår i en større sammenheng av delprosjekter, publiseringer og presentasjoner derifra, men også i en levd virkelighet hvor mennesker forstår og handler. Dette er notatets kontekst.

"Fra ti til en" har en rekke elementer fordelt på ulike delprosjekt. Som en innledende del til "Fra ti til en", fortok Follo (2010a,b) en kartlegging av tidligere gjennomførte eiendomsoverbyggende samarbeid. I kartleggingen inngikk en vurdering av erfaringene fra disse samarbeidene. Funn fra dette delprosjektet ble presentert på "Fra ti til en" sin oppstartsamling i Stjørdal 9.12.09 hvor ca. 40 personer møtte.

Når det gjelder selve følgeforskningen av de fire feltprosjektene, har den forskningen to grupperinger av informanter. Den ene grupperingen er de aktørene som arbeider i feltprosjektene for å få til eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere. Det være seg eksempelvis feltprosjektene prosjektledere, kommunal skogbruksansvarlig, skogbruksleder, styreleder i skogeiervalg, representant for fylkesmannen, etc. Den andre

grupperingen av informanter er de (mulig) deltakende skogeierne. Aktørene intervjues tre ganger fordelt utover prosjektets periode, skogeierne to ganger i tillegg til at de sendes en spørreundersøkelse.

I løpet av prosjektperioden får aktørene i de fire feltprosjektene tre muntlige tilbakemeldinger hver. Tilbakemeldingene gis av følgeforskerne i “Fra ti til en”, og baserer seg på datainnsamlingene som gjøres. Den første tilbakemeldingen fant sted høsten 2010, og baserte seg på den første intervjurunden med aktørene. Funn fra den datainnsamlingen er presentert i Follo (2010c). Den neste tilbakemeldingen til aktørene skjedde våren 2011, og baserte seg på første intervjurunde med skogeierne nyåret 2011. Pr. dato er det ikke skrevet noen publisert redegjørelse for hva intervjuene med skogeierinformantene forteller. Det er fordi funn fra deres første og andre intervjurunde skal gå sammen i en felles publikasjon. Den tredje, og siste, tilbakemeldingen ble gjennomført i desember 2011. Da ble innholdet i dette notatet lagt frem for aktørene i feltprosjektene.

Tilbakemeldingsmøtene er en vesentlig ingrediens i det som skjer i “Fra ti til en”. Det er nemlig primært i tilbakemeldingsmøtene at forskerne opptrer som endringsagenter. Da presenterer og tar forskerne eventuelt opp til debatt forhold/tema de ut fra dataene ser det kan være fruktbart å diskutere gitt de målsetninger feltprosjektene har. (Mer om følgeforskningen, se Follo 2010c:5.) Selv om denne aktivt samhandlende rollen fra forskernes side innebærer mulighet for å påvirke og forme prosessene som foregår i feltprosjektene, har ikke forskerne noen rolle som sier at feltprosjektene nødvendigvis må følge de innspillene forskerne kommer med. Innspillene er kunnskapstilbud som legges frem og belyses, og innspillene er ment å gi aktørene et diskusjonsgrunnlag. Så er det opp til aktørene i de spesifikke feltprosjektene å finne ut hvordan de vil opptre i forhold til innspillene. Generelt og på nåværende tidspunkt av følgeforskningen, er vår opplevelse at aktørene er lydhøre for forskernes innspill, at de vurderer dem, følger innspillene i noen tilfeller og i mindre grad i andre. Vi gjenkjenner da også i andre intervjurunde med aktørene noe av det vi forskerne formidlet dem i de to første tilbakemeldingsrundene. Videre sier enkelte aktører eksplisitt at tilbakemeldingsrundene har vært nyttige. Ja, så nyttig mener noen at rundene har vært at de anbefaler at en ved mulige, fremtidige forsøk på å få til eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere, legger inn at en eller annen har en, la oss her kalle det, korrigerende funksjon. Dette vil kunne være noe vi forskere kan komme tilbake til i 2013 når erfaringene og funnene fra hele prosjektperioden skal oppsummeres.

Et vesentlig aspekt ved notatets kontekst er “Fra ti til en” sin midtveissamling. Deler av innholdet i notatet inngikk nemlig i Folløs presentasjon der. Samlingene i prosjektet er åpne for alle interesserte, og i midtveissamlingen ble spekteret av potensielt interesserte sannsynligvis utvidet ettersom midtveissamlingen var innarbeidet som en del av

Kystskogbrukets temadager “Fra eiendomsstruktur til tømmerkaier i Kystskogbruket”⁵. Temadagene hadde to bein, hvorav det ene var midtveis-erfaringer fra “Fra ti til en”, det andre var en SINTEF-utredning om tømmerkaier langs kysten. I invitasjonen til temadagene ble vanskene med eiendomsstruktur og kaiproblematikk omtalt som to utfordringer på hver sin ende av tømmerlogistikken, utfordringer som henger sammen. Nå er “Fra ti til en” mer enn bare et eiendomsstruktur-prosjekt. Som sagt, eiendomsstruktur er bare ett av fem forhold som ligger til grunn for prosjektet. Den bredere bakgrunnen for “Fra ti til en” mener vi skulle kunne ha gått tydelig frem på temadagene. Temadagene fant sted i Molde 1.-2.12.11, og det møtte ca. 100 personer.

Samlingene i “Fra ti til en” skal ikke bare gi overbygging for, gjensidig læring mellom, og synergi blant de fire feltprosjektene. Samlingene er også en arena for å få debattert funn med andre enn de aktørene som selv er sterkt aktive i feltprosjektene og “Fra ti til en” for øvrig. Videre er intensjonen at samlingene skal gi Kystskogbruket et grunnlag slik at de kan begynne å tenke på hva de skal/må gjøre ut fra det “Fra ti til en” finner.

Notatets oppgave og oppbygging

Notatet har flere og til dels forskjellige oppgaver. Ut fra det som er presentert under overskriften “notatets kontekst”, kan en se at notatet blant annet bør si noe om hva andre intervjurunde med aktørene i feltprosjektene forteller, formidle noe om de pågående prosessene i feltprosjektene, samt tilkjenne skriftlig noe av det som ble presentert muntlig i tilbakemeldingsmøtene desember 2011. Vi lar notatet ha ytterligere en oppgave. Det er å trekke opp noen begynnende konklusjoner rundt visse sakskompleks. I 2013 skal “Fra ti til en” besvare en del overgripende spørsmål gitt dets prosjektbeskrivelse. Et slikt spørsmål er eksempelvis “Hva skal til av rammevilkår og praktisk tilrettelegging fra skogeiergruppe-ekstern instans for at de ulike eiendomsoverbyggende samarbeidene skal bli levedyktig?” Når det gjelder blant annet det, ser vi ut fra det feltprosjektene hittil har erfart at visse fordringer utkrystalliserer seg. De endelige konklusjonene fra “Fra ti til en” vil imidlertid finnes i sluttrapporten som skal skrives i 2013⁶.

I notatet presenterer vi først noe teori, og da fokuserer vi på en modell rundt samarbeid (Ostrom 1998). Vi kommer til å benytte den under de to neste hovedbolkene: “Funn fra andre intervjurunde med aktørene” og “Tre begynnende konklusjoner”. Valget av teori er empirisk basert. Det vil si at det er det som foregår i feltprosjektene i levd liv som har bestemt hvilke teoretisk inngang vi benytter. Teorivalget er vokst ut fra det forskningsdataene forteller oss. Datagrunnlag er presentert under bolken med funn fra

⁵ Om temadagene, se Kystskogbruket (i) http://www.kystskogbruket.no/artikkel.cfm?ID_art=142 og (ii) http://www.kystskogbruket.no/artikkel.cfm?ID_art=150

⁶ I tillegg skal det da blant annet skrives en vitenskapelig artikkel på engelsk.

andre sett av aktørintervju. Vi har valgt bort kapittelinnndeling i publikasjonen fordi det samsvarer dårlig med bruken av notat-format.

Hovedforfatter av notatet er Follo, og det er også hun som har stått for mesteparten av analysen. Slik må det nødvendigvis bli gitt at Follo har $\frac{3}{4}$ av tidsressursen på dette delprosjektet av “Fra ti til en”, og Vennesland har $\frac{1}{4}$. Fordelingen av tid baserer seg på at Follo følger tre feltprosjekt og Vennesland ett. Vi har imidlertid diskutert jevnlig i analyse- og skrivefasen, og denne publikasjonen er resultat av en forent innsats. Notatets innhold har ikke vært til noen form for gjennomsyn og/eller godkjenning hos aktørene i feltprosjektene eller i Kystskogbruket for øvrig.

Ostroms modell

Ostrom⁷ (1998) er et forsøk på å utvikle “rational choice”-teoriens modeller slik at de kan brukes som grunnlag for studier av sosiale dilemmaer og kollektiv handling. Ifølge Ostrom oppstår sosiale dilemmaer:

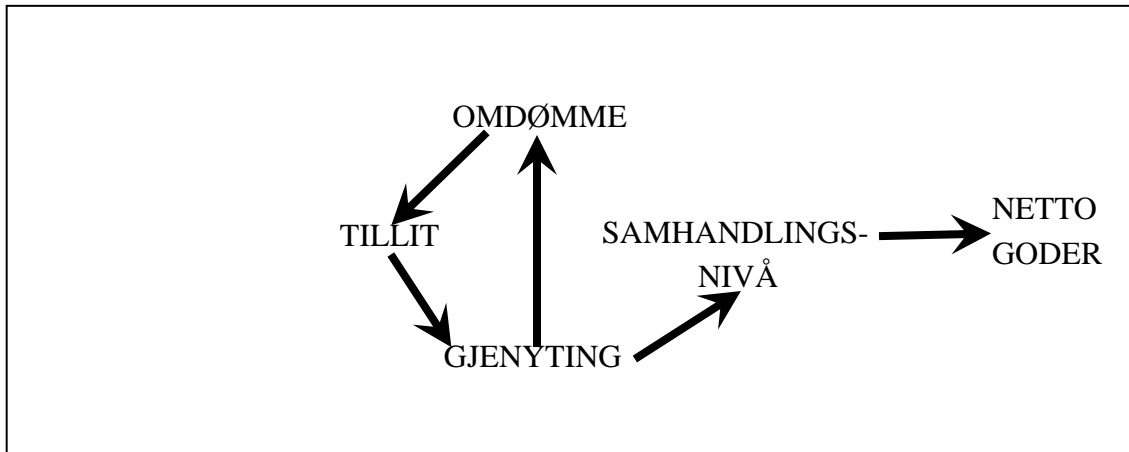
whenever individuals in interdependent situations face choices in which the maximization of short-term self-interest yields outcomes leaving all participants worse off than feasible alternatives. (Ostrom 1998:1)

Ostroms empiribaserte modell for samarbeid mellom mennesker, har et grunnelement. Det er en gjensidig forsterkende kjerne som består av tre ingredienser: Gjennyting, tillit og omdømme (se figur 1). For å bygge samarbeid i levd liv er det mulig å starte hvor som helst innenfor denne kjernen.

Gjennyting, eller resiprositet som det heter med et fremmedord, er en klasse av normer, og den mest kjente av dem alle er ”like for like”. Det vil si at en gjenytter noe med det samme, for eksempel at en responderer på en positiv handling med en tilsvarende positiv handling. Den mest kjente negative varianten av “like for like”, er trolig det som rommes i uttrykket “øye for øye, tann for tann”. Tillit er et individs forventninger om andres handlinger som påvirker det første individets valg når individet må gjøre noe før disse andres handlinger er kjent (Dasgupta 1997 i Ostrom 1998:12). I en sosial-dilemma-sammenheng påvirker tillit om et individ er villig til å initiere samarbeid i den

⁷ Elinor Ostrom er statsviter, men fikk i 2009 Nobelpris i økonomi. Ostrom har gjennom en årrekke forsket på forvaltning av blant annet skog, jord, fisk, grunnvann, etc. Hennes forskning har vist, og det er blant annet grunnlaget for at hun fikk Nobelpris, at det er en tredje vei til bærekraftig forvaltning av ressursene. De to første veiene er privat eierskap og statlig forvaltning. Den tredje veien er forvaltning basert på selvorganiserende grupper av folk, og det kan være snakk om samarbeid mellom folk som i andre høve konkurrerer (se http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/economics/laureates/2009/ostrom-lecture.html).

forventning at det blir gjengjeldt. Omdømme dreier seg på sin side om det ry en har når det gjelder det å holde løfter.



Figur 1: Den gjensidig forsterkende kjerne (etter Ostrom 1998)⁸

Det er en forbindelse mellom den tillit individer har til andre, de “investeringer” andre gjør for å få/ha et omdømme som sier at de er pålitelig, og sannsynligheten for at deltakerne i disse samhandlingene gjenytter positivt ens egne positive handlinger. Nivået av tillit, gjenyting og omdømme forsterker hverandre positivt. Hvis samarbeidet er på et visst nivå i begynnelsen, begynner kanskje individer å stole på hverandre og flere begynner å følge normen om gjenyting. Når flere bruker gjenytingsnormen, er det å få et ry som pålitelig en god investering. Dette forsterkes så, og samhandlingsnivået kommer på et høyere nivå. Den motsatte prosessen kan også skje, og samhandlingsnivået bygges ned.

Det siste elementet i figur 1, er “netto goder”. Netto goder er forholdet mellom verdien det har for den enkelte å delta i et vellykket samarbeid og kostnadene ved å delta i dette samarbeidet. Om dette går i pluss, er et empirisk spørsmål – en må se etter i virkeligheten og hva dataene forteller en.

Ostrom utvider modellen sin. Det betyr imidlertid ikke at hun forlater vektleggingen sin av den gjensidig forsterkende kjernen. Hun bruker nemlig “particularly important” i sin introduksjon til utvidelsen:

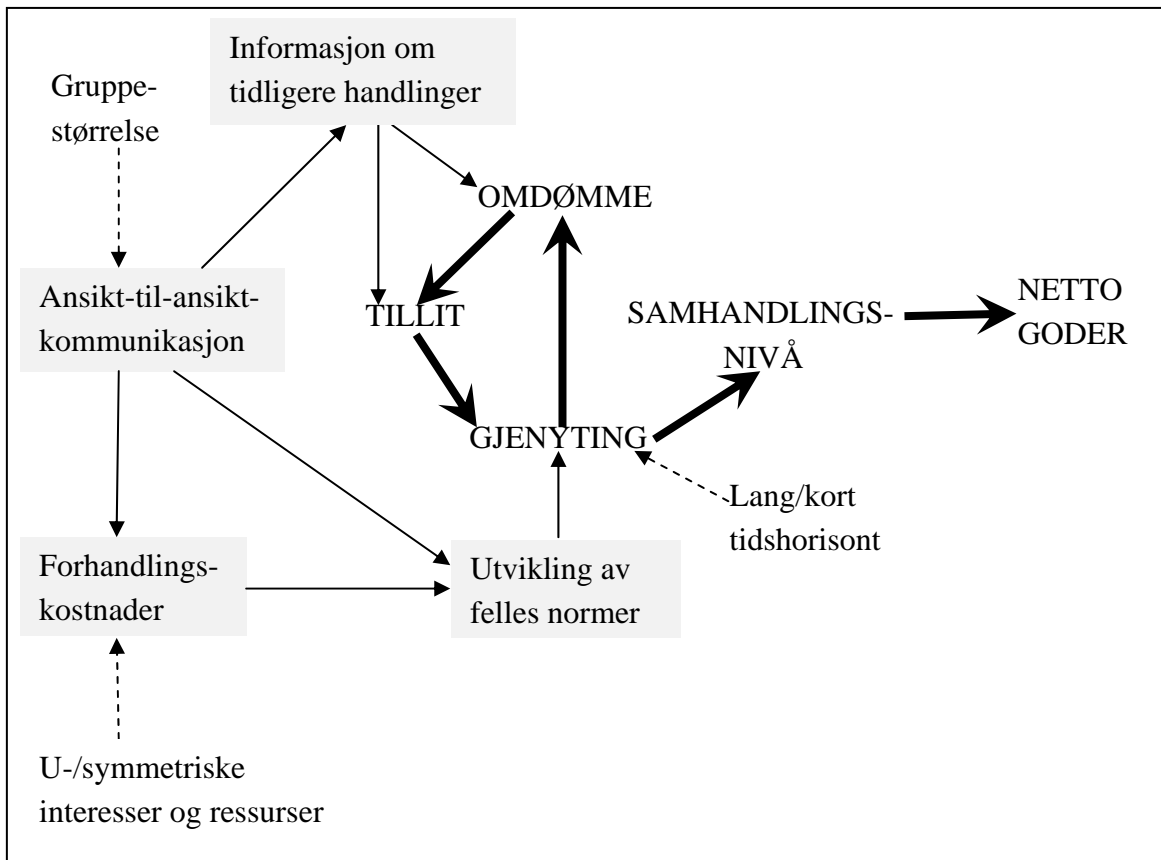
The individual attributes that are particularly important in explaining behavior in social dilemmas include the expectations individuals have about others' behavior (trust), the norms individuals learn from socialization and life's experiences (reciprocity), and the identities individuals create that project their intentions and norms (reputation). (Ostrom 1998:14)

Hun utvider modellen for å konstruere teoretiske scenarier “of how exogenous variables combine to affect endogenous structural variables that link to the core set of relationships” (Ostrom 1998:14). Kjernesettet av relasjoner er de som er gjengitt i figur

⁸ Follo står for oversettingen av elementene i modellen. De engelske uttrykkene er: “reciprocity”, “reputation”, “trust”, “levels of cooperation” og “net benefits”.

1. Når hun bruker frasen “teoretiske scenarier”, er det for å vise at den utvidede modellen skal være til å tenke med. Den skal være til å tenke med i forhold til to ting. For det første for å vurdere sannsynligheten for at det blir noen kollektiv handling (samarbeid) blant de individene som tenkes inn i modellen, gitt de strukturelle variablene som legges inn i modellen. For det andre for å peke på hvordan endringer i en eller annen av variablene påvirker sannsynligheten for at det blir noe samarbeid. Modellen i figur 2 er altså ikke noen syntese av empiriske funn, selv om innholdet i modellen fremstår for oss som den baserer seg på forskning i levd virkelighet.

Når vi har tatt bort noen av elementene og opplysningene i Ostroms egen figur av den utvidede modellen, ser den ut som i vår figur 2.



Figur 2: Utvidet modell etter Ostrom (1998)⁹

I figur 2 kjenner vi igjen innholdet i figur 1. I tillegg er det fire nye elementer vi har lagt inn i bokser og tre nye uten bokser. Pilene anskueliggjør hva elementene virker på av andre elementer. La oss begynne med elementene i boksene fordi de har, slik vi forstår Ostroms modell og tenkning, en mer grunnleggende plass i modellen enn de tre uten bokser. “Ansikt-til-ansikt-kommunikasjon” forstår Ostrom som et svært vesentlig element for å få til samarbeid mellom individer. Hun bygger på egen og andres forskning når hun påpeker at med ansikt-til-ansikt-kommunikasjon økes nivået av

⁹ Follo står for oversettingen av elementene i modellen.

samarbeid vesentlig. Slik kommunikasjon gjør det rett og slett mulig for individer “to make conditional promises to one another and potentially to build trust that others will reciprocate” (Ostrom 1998:6). Kommunikasjonen gir individene en sjanse til å øke (eller minske) sin tillit til at andre er pålitelige. “Forhandlingskostnader” rommer de kostnadene det har å bli enige om – la oss si å gjennomføre samarbeidet. Kostnader er da å forstå bredt, og ikke bare som økonomi. “Informasjon om tidligere handlinger” vedrører hva de mulig samarbeidende individene vet om hverandre. “Utvikling av felles normer” går på hvordan grupperingen av mennesker finner ut hvordan de skal opptre og eventuelt sanksjonere de som for eksempel ikke bidrar til å nå målene – såkalte gratispassasjerer er en slik variant.

De tre elementene som er innplassert i figur 2 uten bokser, er for det første “gruppestørrelse”. Med andre ord hvor mange individer det er snakk om som skal samhandle. Og jo flere det er, jo vanskeligere blir ansikt-til-ansikt-kommunikasjonen – noe som da har følgeeffekter inn i modellens kjerne. Om deltakende individer har usymmetriske eller symmetriske interesser og ressurser, virker inn på hvor store/små forhandlingskostnadene blir. Det siste elementet vi har tatt inn fra Ostroms utvidede modell, er “lang/kort tidshorisont”. Dette går på hvilken tidshorisont individene har for det de holder på med, og hvilke tidshorisont de vurderer nytten og omkostningene ved samarbeidet i lys av. For en med et langt tidsperspektiv kan eksempelvis nytten ved deltakelse vise seg over år, for en med en kort tidshorisont vil ikke nytten nødvendigvis vise seg i det hele tatt.

Ostrom har, som nevnt, fokus på å konstruere teoretiske scenarioer. Med det oppfordrer hun i bunn og grunn andre til å anvende modellen slik at den blir et redskap for tanken for dem selv. Det er da også det vi etter hvert i notatet skal gjøre – for den er god både å tenke ut fra og illustrere ved hjelp av¹⁰.

Funn fra andre intervjurunde med aktørene

Som empirifokuserte forskere, faller det lett for oss først å presentere datagrunnlag, for så å formidle noe om hva dataene forteller.

¹⁰ Når vi bruker Ostroms utvidede modell senere i notatet, er det nettopp fordi den er god å tenke ut fra og illustrere ved hjelp av. Og det er modellen trolig fordi det er et visst samsvar mellom vår empiri og det modellen rommer. Når vi bruker modellen, tar vi ikke stilling til om feltprosjektene (deres prosesser og virkelighet) er å forstå som “sosiale dilemmaer” i Ostroms forståelse (se side 7).

Data og metode

Dataene som ligger til grunn for denne bolken av notatet, er hovedsakelig intervju med enkeltpersoner over telefon. Intervjuene ble gjennomført i august-september 2011. Totalt er 18 aktører intervjuet fordelt relativt likt over Feios-prosjektet, Ørstaskogen, Skogringene i Levanger og Frosta, samt Sørsivegen. Personene er rekruttert som informanter ut fra at de på ett eller annet vis arbeider for å få til eiendomsoverbyggende samarbeid på en av de fire feltprosjekt-stedene. I noen tilfeller vil den særskilte aktøren være en skogeier som vil kunne inngå i det eiendomsoverbyggende samarbeidet. Informantene er stort sett de samme som ble intervjuet i første runde av datainnsamlingen, og som Follo (2010c) bygger på. Informantene ble re-rekruttert som informanter ved at Follo sendte spesifikt brev til hver enkelt av dem (se vedlegg nr. 1), og deretter ved at personene sa ja til deltakelse over telefon. Ved ny-rekruttering var prosessen som ved første gangs rekruttering for de øvrige informantene.

De 18 intervjuene har svært varierende lengde. Det kortest er på 26 minutter, det lengste på 2 timer og 45 minutter, men de fleste ligger litt i overkant av en times varighet. I intervjuene ble det benyttet intervjuguide. Hva informantene spesifikt ble spurt om, går frem av vedlegg 2. Innholdet i intervjuguiden er sterkt tilpasset og avgrenset til hva prosjektbeskrivelsen for "Fra ti til en" sier en skal besvare av problemstillinger. Noen dyptgående utspørring på visse forhold har ikke vært mulig gitt de økonomiske ressursene til følgeforskningen. Under noen av intervjuene opplevde vi at noen spørsmål ikke "passet" helt til den aktuelle informantens situasjon. Eksempelvis kunne en informant si at hun/han ikke kjente til om det var kommet til eller falt fra noen skogeiere siden forrige intervju. I stedet for å se dette som en svakhet ved intervjuguiden, betrakter vi det som data om det som foregår i feltprosjektene. Etter endt intervju ble det skrevet referat fra intervjuene. Vennesland, Skog og landskap, gjennomførte intervjuene og skrev referatene fra Ørstaskogen. Follo, Bygdeforskning, gjennomførte intervjuene og skrev referatene fra de tre øvrige feltprosjektene. Noen virkelig transkripsjon av intervjuene har det ikke vært økonomisk rom for. En del av referatene er likevel ikke langt unna å være transkripsjoner.

I analysen har vi denne gangen gjort det noe annerledes enn ved forrige intervjurunde med aktørene. Den forrige gangen forsøkte vi å gå rett på målet ved å spørre om hva informantene sa om det vi forskerne skulle besvare gitt prosjektbeskrivelsen for "Fra ti til en". Denne gangen har vi valgt å frigjøre oss noe fra hva prosjektbeskrivelsen sier at vi skal besvare, og heller latt empirien "bestemme" hva vi skal prioritere å formidle. Og da viser det seg at dette dreier seg om tre tema: At hverdagen er kommet, rolleforskyvninger og måljusteringer. Som tilfellet var ved første intervjurunde, er analysen basert på gjentatte gjennomganger av intervju-referatene på jakt etter særskilte og felles trekk, syntetiseringsmuligheter og vesentlige ikke-typiske forhold.

Hverdagen er kommet

Overskriften “Hverdagen er kommet” spiller tilbake på en metafor vi brukte i forbindelse med datainnsamlingen fra aktørene våren 2010 (Follo 2010c:13). Vi sa da at aktørene var i fasen for bryllupsdager. Grunnlaget for det billedlige uttrykket var at aktørene så på hverandre med velvillige øyne. Det skinte gjennom da de snakket om hverandre. Videre ble det tilkjennegitt da vi spurte dem om noe kunne ha vært gjort annerledes i forbindelse med samarbeidet dem imellom. ”Nei”, var da det fremtredende svaret. “Bryllupsfasen” innebar at de hadde et felles om enn noe utydelig mål, og med sterk interesse for å få det til det de hadde satt seg fore.

Den gjensidige velvilligheten våren 2010 dekket imidlertid noe over to tema. De var like fullt til stede, dog i varierende grad alt etter aktør/feltprosjekt. Det ene temaet var kommunens vesentlige rolle for å få til skogeiersamarbeid. Med en slik forståelse kunne en forvente at det ble åpnet opp for spørsmål om kommunene evnet å tilfredsstille fordringene. Vi så noen få tegn på at en ikke nødvendigvis var sikker på det. Det andre temaet var spørsmålet om fremdriften var god nok. Feltprosjektene syntes i forskjellig grad å være fornøyd med egen fremdrift, og det var også til dels forskjellig oppfatning blant aktørene i det særskilte feltprosjektet om hvor god fremdriften var.

Å få til samarbeid mellom skogeiere har vist seg krevende. Det går blant annet frem av hva en pr. dato for andre intervju med aktørene har fått til av samarbeid mellom skogeiere, og hva en har vært nødt til å investere for å få til de/t samarbeidet/ene en faktisk har fått til. Det går an å debattere hva “samarbeid” skal være å forstå som, hvilke grad av “samarbeid” det må være før en faktisk forstår det som “samarbeid”, og når samhandlingsprosesser går over fra å ikke være samarbeid til å være samarbeid. Vi antar imidlertid at aktørene vil være enige med oss når vi sier at det har vært krevende å få til samarbeid mellom skogeierne. Status er, slik vi vurderer det, at en i Feiosprosjektet ikke har fått etablert noe som kan omtales som samarbeid mellom skogeiere. I Ørstaskogen er det etablert en samhandling mellom skogeiere som gjerne vil etablere noe mer formelt og vedvarende enn driftssamarbeid (i Melsbygda). Forstår vi “samarbeid mellom skogeiere” også som samhandlingsprosesser mellom skogeiere for å få til mer samarbeid, kan en si at denne samlingen av skogeiere er der. I Skogringene i Levanger og Frosta, og edruelig presentert, er det etablert ett samarbeid der (Ytterøy skogring). Sørsivegen har for sin del kommet så langt at det er etablert et formelt samarbeid mellom skogeiere. Vi vil her minne om at Sørsivegen er det av feltprosjektene som helt fra begynnelsen av har hatt tette integrasjon mellom de tre enhetene arbeidsgruppe, prosjektleder og samarbeidsdeltakende skogeiere. Det ettersom prosjektleder også er skogeier og selv deltar i det eiendomsoverbyggende samarbeidet (se Follo 2010c:24-25). Selv om Sørsivegen har oppnådd å få etablert et formelt samarbeid, våger vi å hevde at veien også for dem har vært, og formodentlig kommer til å fortsette å være, krevende.

Feltprosjektaktørene er ikke lenger i fasen for bryllupsdager, hverdagen er kommet. Et aspekt ved hverdagen er at en ikke lenger våkner med en tanke om sin elskede. Samarbeidet/feltprosjektet synes å være flyttet nedover i bunken av det en har sitt fokus på. Det er ikke lenger den øverste mappa i haugen, som en aktør uttrykker det. At ting synes å ta lengre tid enn på forhånd antatt, har på sin side presset frem “hverdagen”. Det som tar lengre tid, er mange forskjellige ting, men også det å få til samarbeid mellom skogeiere. Og når ting tar lengre tid enn antatt, blir det gjerne behov for å investere mer tid. Men tid er en knapp ressurs for aktørene i feltprosjektene, og knappheten ved tiden til rådighet blir desto tydeligere. Det har også bidratt til “hverdagens” komme. Og mens en i bryllupsfasen i billedlig forstand kunne bære ut søppel og forstå det som en kjærlighetserklæring til sin elskede, er søppelbæring og andre gjøremål i hverdagsfasen nettopp ting som må gjøres og ikke noen kjærlighetserklæring – verken til ens elskede eller til samarbeidet i feltprosjektene. Spørsmålet blir rett og slett hvem som skal gjøre hva.

Hverdagens komme er knyttet til hvordan feltprosjektaktørene forstår feltprosjektets fremdrift og hva en opplever at en oppnår der ute i virkeligheten med det som gjøres eller ikke gjøres. Feios-prosjektet og Skogringene i Levanger og Frosta synes i så måte å ha særs store utfordringer. Vi antar at det vil kunne være et visst slingringsmonn med hensyn til om fremdriften forstås som god eller ikke god. Videre er det, som vi viste ved forrige intervjurunde, gjerne individuelle forskjeller blant de ulike aktørene om hvordan de forstår fremdriften. Slik vi tolker det informanter fra de to nevnte feltprosjektene forteller, er det imidlertid en relativt utbredt oppfatning at det går for sakte der. Vi får utsagn som om at “det står litt i stampe”, “det er stoppet opp” og “pr. dato står det stille, og vi har stanget i veggen”.

Selv om vi på generelt nivå hevder at hverdagen er kommet, vil vi understreke at vi ikke opplever at samarbeidet mellom aktørene i feltprosjektene er kommet til separasjonsfasen. Da snakker vi generelt, for det er enkeltaktører som synes å være på vei ut av samarbeidet. Videre er det sprik i hvor fornøyd enkeltaktørene er med samarbeidet mellom aktørene. Det er på den ene siden informanter som tilkjennegir at samarbeidet er veldig godt og greit. For å være tydelig på det, det tilkjennegis også hos informanter fra Feios-prosjektet og Skogringene i Levanger og Frosta. På den andre siden hører vi hos enkelte informanter at det er – la oss kalle det – gnisninger. Som forskere er vi her i en viss klemme ettersom vi ikke kan presentere fra hvilke feltprosjektaktører, og da feltprosjekt, det formidles om “gnisninger”. Vår løsning på det er å be det enkelte feltprosjekt og dets aktører om å vurdere om det mangler åpenhet om hvordan en opplever samarbeidet. Om det mangler og om det faktisk vil være gunstig å ta opp, overlater vi som forskere til feltprosjektaktørene å vurdere.

Rolleforskyvninger

Den klassiske definisjonen av “rolle” er gjerne forstått som det dynamiske aspekt ved status (Seymour-Smith 1986). En status er en sosial posisjon som har visse sett av assosierte rettigheter og plikter. Eksempelvis er “skogbrukssjef” og “skogbruksleder” typiske statuser i norsk skogbruk, og “prosjektleder” er en status mer generelt i norsk samfunn. “Rollen” består da i det en faktisk gjør som henholdsvis “skogbrukssjef”, “skogbruksleder” og “prosjektleder”, det vil si utspillingen (realiseringen eller virkeliggjøringen) av statusen og den forventede atferden assosiert med statusen.¹¹ Det er vanligvis ikke enighet i et samfunn om hva forventningene til en status er. Videre inneholder en status sjeldent nøyaktige regler for hvordan en skal oppføre seg i enhver situasjon. I tillegg er ikke rollen det samme som den aktuelle statusen, og en har som menneske flere statuser. Dette gir at det er et visst spillerom med hensyn til hvordan en agerer uansett hvilke status en har (Eriksen 1993).

Da feltprosjektaktørene sluttet seg til feltprosjektet i 2009-10, sluttet de seg til å samarbeide rundt prosjektidéen tilkjennegitt i beskrivelsen av det særskilte feltprosjektet. Innenfor rammen av feltprosjektet har den enkelte aktøren to statuser vi vil påpeke. Den ene statusen er gitt av at de er deltakere i det spesifikke feltprosjektet. Den andre statusen gis av at aktørene gjerne deltar i feltprosjektet ut fra hvilken jobb de har eller også ut fra en eller annen posisjon (eksempelvis leder av det lokale skogeierlaget). Enkelte av aktørene har også spesifikt definerte statuser innenfor statusen “deltaker i feltprosjektet”, eksemplvis prosjektleder eller leder av prosjektgruppe etc. Ved første intervjurunde av aktørene var en relativt tidlig i samhandlingsprosessene mellom aktørene i det spesifikke feltprosjektet, og en hadde nok ikke møtt effektene av eventuelle motsetninger i status og rolle. Ettersom første intervjurunde kom såpass tidlig i samhandlingsprosessene, var rolleforskyvninger gjerne heller ikke det som ble avdekket i intervjuene.

Ved andre intervjurunde ser vi at det er skjedd rolleforskyvninger. Det har eksemplvis skjedd en formell rolleforskyvning hos Sørsivegen ved at kommunal skogbruksansvarlig nå er flyttet ut av Sørsivegens styre. Det betyr at denne personen og fylkesmannens representant fremstår som rådgivere, informasjonsgivere, innspillere etc. Det understrekes fra Sørsivegen-informanter at dette ikke har endret måten de offentlig ansette agerer på, og det fremholdes at de er like aktive. I Feios-prosjektet har en fått en endring ved at kommunens representant har tatt over eksemplvis møtetreferatskriving fra prosjektleder. Dette ble sagt i møte og gjennomført, altså en uttrykt rolleforskyvning.

¹¹ Eriksen påpeker at det rundt begrepene rolle og status kan forekomme begrepsforvirring og muligheter for misforståelser. Blant sosiologer er det nemlig, ifølge Eriksen (1993:53), “vanlig å bruke ordet ‘rolle’ om det antropologer kaller ‘status’, og ordet ‘rolleatferd’ om det antropologer kaller ‘rolle’”.

Formell og uttrykt rolleforskyvning er kommuniserte forskyvninger, men vi finner også underkommuniserte forskyvninger. – Eller kanskje det ikke er snakk om forskyvninger, men at rollene ikke var presentert klart fra begynnelsen slik at det noen tror er forskyvninger er det andre fra begynnelsen mente skulle skje? Eksempelvis hører vi fra enkelte informanter utsagn som formidler at det ikke var eller kunne være meningen at de skulle delta like aktivt i feltprosjektene når feltprosjektene var etablert som de var under etablering av dem. Var dette kommunisert? Og hvis dette ikke var kommunisert, hvilke effekter kan det ha gitt? (i) At en selv har blitt “presset” til å delta mer enn en selv har funnet gunstig? (ii) At en annen aktør blir forstått som kun observatør, innehaver av en passiv rolle og perifer – og dermed heller ikke en det spilles på i feltprosjektet? (iii) Eller at en annen aktør blir forstått som å ha “trukket seg ut” i betydningen at en ikke lenger er så entusiastisk for feltprosjektet, et aspekt som kan bidra til å bygge ned entusiasmen i feltprosjektet generelt? Alle disse tre mulige effektene går frem av informantintervjuene.

La oss vende tilbake til Ostroms utvidede modell (figur 2), feltprosjektaktørene har jo et samarbeid seg imellom uansett hvilket nivå det kan sies å være på. Først vil vi minne om at feltprosjektens primære mål ikke er å få til gode samarbeid mellom aktørene i det særskilte feltprosjektet. Det gir at det i levd liv ikke er noen nødvendig sammenheng mellom et godt samarbeid mellom feltprosjektaktørene på den ene siden og feltprosjektets måloppnåelse på den andre siden. Det er fullt mulig å tenke seg at en eksempelvis kan ha mye og/eller godt samarbeid mellom feltprosjektaktørene uten å ha god måloppnåelse, eller ha lite og/eller dårlig samarbeid mellom aktørene og likevel ha god måloppnåelse. Det gir at det er et åpent spørsmål hvor mye det er optimalt i forhold til feltprosjektets måloppnåelse å investere i modellens gjensidig forsterkende kjerne (omdømme-tillit-gjenyting). Vil det være mest gunstig for måloppnåelsen å legge relativt stor vekt på oppbygging av den gjensidig forsterkende kjernen, eller kan en legge relativt liten vekt på det og være mer “instrumentell” i betydning å gå rett på forsøkene med å nå målene? Ut fra vårt kjennskap til aktørene, antar vi at aktørene i det enkelte feltprosjekt vil ha ulike syn på det spørsmålet. Videre tror vi også at feltprosjektaktørene vil variere i sin vekting av samarbeidet dem imellom. For noen vil samarbeidet dem imellom kan hende kun være et middel for å nå feltprosjektets mål, for andre vil samarbeidet dem imellom kunne ha en verdi utover det å være et middel. Videre finner vi det sannsynlig at vektingen av samarbeidet mellom aktørene og feltprosjektets måloppnåelse kan variere alt etter hvor mange av de (mulig) samarbeidende skogeierne som er blant dem vi omtaler som “feltprosjektaktører”. Feltprosjektene ønsker å etablere samarbeid mellom skogeiere, og da formoder vi at denne samarbeidstanken slår inn også når skogeierne opptrer som aktører som arbeider for å få til samarbeid mellom skogeiere.

Ostroms utvidede modell (figur 2) kan brukes til å anskueliggjøre noe som skjer i feltprosjektene og som er relatert til roller. De fire forholdene vi skal nevne er alle

knyttet til at aktører kan ha de to tidligere omtalte statusene: Deltaker i feltprosjektene og som en med eksempelvis en spesifikk jobb¹².

For det første, de av aktørene med det doble settet av statuser skal delta i samarbeidet og forsøke å bidra til at det særskilte feltprosjektet når sine mål, men samtidig skal de forsøke å nå målene for jobben sin. For enkelte aktører er de to statusene forenlige, og en opplever ikke det som betegnes som rollekonflikt. Defineres eksempelvis tiden en bruker på feltprosjektet som noe instansen en tilhører kan dra nytte av senere og som et arbeidsstykke inkludert i jobben (se Follo 2010c:28-29), og tidsbruken ikke går utover andre ting en i samme jobb skal gjøre, oppstår det ikke kryssende forventninger og en trenger ikke å velge mellom innbyrdes uforenlige statuser. Vi har imidlertid aktører hvor det er kryssende forventninger, og hvor noe en gjør i forbindelse med feltprosjektet går på bekostning av måloppnåelsen i ens jobb. I det som spiller seg ut i samhandlingen mellom feltprosjektaktørene, vil en slik situasjon gi såkalt krysspress: Det er to uforenlige sosiale forventninger som gjør krav på aktørens lojalitet. I vårt tilfelle her er det lojaliteten mot feltprosjektet og lojaliteten mot sin jobb. Rollekonflikten, krysspresset og deres innhold kan være en omkostning en har ved å delta i feltprosjekt-samarbeidet. Omkostningen inngår i Ostroms “forhandlingskostnader”, og da de “forhandlingene” som vedrører det å fortsette å delta i samarbeidet.

For det andre er det slik, som enkelte aktører berører, at de i sine jobber greier å kanalisere penger inn i feltprosjektene, og blir av sin instans kan hende “satt til veggs på resultatene” og må forsvare pengebruken, mens det ikke er de selv som skal sørge for resultatene av pengene. Riktignok er en selv med som deltaker i feltprosjektene, men som vi fant ved forrige intervjurunde med aktørene, det var prosjektleder som syntes å bære fremdriften på sine skuldre. Det var prosjektleder det ble fokusert på da det eventuelt ble snakket om å pushe eller dytte på for å få fremgang (Follo 2010c:14). Vår vurdering av datamaterialet fra andre intervjurunde, er at denne forståelsen ikke er endret i særlig grad. Det er fremdeles prosjektleder som bærer fremdriften – og resultatene av feltprosjektene – på sine skuldre. I den grad den aktuelle aktøren opplever det sosialt vanskelig eksempelvis å pushe eller dytte på prosjektleder for å få de resultatene en selv blir satt til veggs på av egen instans, kan dette også være en omkostning ved å delta i samarbeidet. Igjen vedrører det Ostroms “forhandlingskostnader” og da “forhandlinger” rundt det å fortsette å delta i samarbeidet.

Det tredje forholdet vi vil ta opp, vedrører “lang/kort tidshorisont” og “netto goder” i Ostroms utvidede modell. Er den respektive feltprosjektaktør i en permanent stilling, vil ens tidshorisont for det en gjør – også i forhold til feltprosjektet – formodentlig være lengre enn feltprosjektets varighet. Det en tenker seg som “netto goder” ved å delta i samarbeidet, kan da være annerledes enn det en med feltprosjektets tidshorisont tenker på som samarbeidets netto goder.

¹² Vi ser i denne sammenhengen bort fra prosjektleder fordi det gjør fremstillingen unødvendig kompleks.

For det fjerde er det mulig å nedtone egne omkostninger fordi en vurderer de mulige netto godene ved feltprosjektet så høyt. Som vi finner eksempel på blant feltprosjektaktørene, kan en underkommunisere omkostningene sine ved eksempelvis å vise til at det som skjer gagnar feltprosjektet. En tilkjenner ikke omkostningene sine ved å fortsette å delta i samarbeidet, og det vedrører Ostroms “forhandlingskostnader”. Vi tror det skjer mye underkommunisering av feltprosjektaktørenes forskjellighet ut fra tanken om at noe gagnar feltprosjektet. At aktørene er forskjellige, det være seg i interesser og ressurser – som det heter i Ostroms modell – er vi ut fra vårt kjennskap til feltprosjektaktørene overbevist om.

Vi ber det enkelte feltprosjektet og den enkelte feltprosjektaktør vurdere om det hos dem mangler rolleavklaringer, og om det vil kunne være gunstig å få diskutert det. Slik vi vurderer det kan det eksempelvis være fruktbart å diskutere hvilket ansvar for feltprosjektene eksempelvis fylkesmannens representant sitter med, og hvordan rollefordelingen mellom fylkesmannsnivå, kommunalt nivå, prosjektleder, andre deltakende aktører er/bør/skal være. Dette vil kunne være relativt sosialt ufarlige diskusjoner. Imidlertid skal begrepsapparatet rundt status og rolle, de fire forholdene vi har presentert ovenfor, samt omtalen av rolleforskyvninger, kunne gjøre det mulig for feltprosjektaktørene eventuelt å diskutere mellommenneskelige vansker uten at en trenger verken å bli privat selv eller psykologisert av andre. Bruker en det fremlagte begrepsapparatet m.m., kan det som kan være forstått som potensielt sosialt farlige diskusjoner, ufarliggjøres. Dette gir videre at det vi tidligere har omtalt som gnisninger, også muligens kan diskuteres gjennom dette begrepsapparatet.

Måljusteringer

Vi mener å finne at det har foregått en viss justering av feltprosjektene mål. Hadde måljusteringene skjedd “på papiret”, hadde det vært relativt enkelt å være presis på hva endringene gikk ut på og å få endringene verifisert. Da kunne vi ha vist til noe skriftlig hvor målendringene var presentert. Når vi spør informantene om det har skjedd måljusteringer, får vi imidlertid til svar eksempelvis at det ikke har skjedd “på papiret”, at det ikke har skjedd noen endring formelt, at målsetningen om fem skogringer for Levanger og Frosta sin del står fast formelt sett, at målsetningen ligger fast, og at aktøren mener at det ikke kan sies at målsetningen er endret. Alle de fire feltprosjektene er representert ved de fem aktørenes utsagn. Om den respektive aktøren forstår målsetningen som justert, er selvsagt avhengig av hva aktøren forsto at målsetningen var tidligere. Vi understreker her at det er snakk om å forstå – det dreier seg altså også om å forstå det som eventuelt var skriftlig nedfelt som målsetning. Det er fullt mulig for aktørene i samme feltprosjekt å forstå en skriftlig målsetning ulikt. Eksempelvis kan de vekte elementene i målsetningen forskjellig og tone opp noe og ned noe annet. Videre er det slik at når vi i intervjuene spør om det er skjedd endring i målsetning, kan den aktuelle aktøren svare avkrefte kan hende fordi det ikke har skjedd noen endring

akkurat på det punktet personen fokuserer på i målsetningen – selv om det kan ha skjedd andre endringer i den. I tillegg er det mulig innenfor terminologien som brukes rundt mål og middel for å nå målet, å påpeke, som en informant gjør, at målet ikke er endret, men middelet for å nå målet er endret i og med at metoden for å nå målet er blitt tydeligere. For andre aktører er det imidlertid fullt mulig å forstå det som enkelte definerer som middelet/metoden, som noe som er inkludert i målet.

Om det ikke har skjedd måljusteringer på papiret, mener vi imidlertid at det har skjedd, for å bruke formuleringen til en informant, endringer i hodet til noen aktører. Vi mener å finne slike måljusteringer tydelig for Levanger og Frosta, samt for Feios. “Tydelig” fordi det sies av tyngden av informantene i det aktuelle feltprosjektet.

For Levanger og Frosta synes en nå å bevege seg bort fra skogringer og heller over til kompetanseringer. Det er ut fra manglende suksess med å få til skogringer, og en må ta konsekvensene av erfaringene sine, hevder en aktør. Aktøren fortsetter: “Vi har jo ikke lyktes med det vi har gjort.” Lyktes har imidlertid andre i lokalmiljøet, påpeker aktøren, og disse andre har kalt det kompetansering og har kjørt bare på kompetanse. Det oppfatter aktøren som “mye lettere enn å kjøre på et samarbeid, og da må vi heller kjøre på kompetanse – og så heller vri det for å få inn et samarbeid i det. Men det blir trinn to”. Videre tilkjennegir intervjuede aktører at det kan være tvil om det er mulig å få til fem skogringer slik den skriftlige målsetningen opprinnelig var og fremdeles er.

For Feios sin del påpeker aktører at en før tenkte på mulig samdrift mellom alle skogeierne i Feios, men at en nå har gått bort fra det. Det var, som en informant forteller, en samdrift à la Roltdalen¹³ “vi tenkte oss det i starten”, men begivenhetenes gang har endret den inngangen selv om aktøren selv ikke har gått tilbake på det. En annen aktør omtaler det en har forlatt som “ei samdriftsgreie som går helt til ytterkanten – hvor en deler både utgifter og inntekter”. “Det mener vi blir for stort”, fortsetter informanten. En tredje informant snakker om “stort samarbeid”, og formodentlig er det da ikke bare stort i areal det tenkes på, men også høyt nivå på samarbeidet mellom skogeierne. Ifølge denne tredje informanten sikter en seg nå derimot inn mot mindre grupperinger av skogeiere, og da for å forsøke å få dem til å samarbeide rundt veibygging. Dette er blant annet fordi oversikt over skogressursen viser at det er noen år til skogen generelt er hogstmoden.

Når det gjelder Ørstaskogen og Sørsivegen er det ikke tydelig på samme vis som hos Levanger/Frosta og Feios at det har skjedd måljusteringer. For oss fremstår det likevel som noe er endret. La oss omtale det som glidninger i målsetningene.

Ut fra aktørintervjuene og kjennskap til Ørstaskogen for øvrig, synes det som om Ørstaskogen i forhold til de skriftlige målene har redusert dem noe. Det gjelder hva en sikter seg inn på å få etablert av antall skogeiersamarbeid og type skogeiersamarbeid. Det siste vedrører hvor formelle og tette samarbeidene mellom skogeierne skal være.

¹³ Om Roltdalen Skogsamdrift, se Follo 2010a:27-39.

Muligens har en vært vel ambisiøs enkelte ganger under prosjektets gang, som en aktør fremholder. Vi vil påpeke at en i de skriftlige målsetningene for Ørstaskogen fra begynnelsen av kan ha vært vel optimistisk. Er det slik at en faktisk har renonsert på målsetningene, antar vi at det i så fall er knyttet til erfaringer fra den "harde virkelighet" som at ting tar lengre tid enn antatt, etc. Når det gjelder å ta landskapshensyn, som Ørstaskogen var ment å skulle gjøre, kommenterer en aktør fraværet av realisering av den målsetningen. Vi regner imidlertid med at dette vil gis økt fokus fremover ettersom det er tatt opp både i styringsgruppa og faggruppa for Ørstaskogen i møter i november og desember 2011.

For Sørsivegen nevner flere intervjuede aktører at den mulige veien blir kortere enn opprinnelig tenkt, og at en må ha rundkjøring i den ene enden istedenfor å bruke brua øverst. Det er imidlertid ikke en slik glidning i målsetninger vi tenker på når vi mener å finne det hos Sørsivegen. Derimot tenker vi på forholdet mellom veisamarbeid og samarbeid om forvaltning av skogen. Veisamarbeid og forvaltningssamarbeid kan ut fra hva Sørsivegen-aktørene har formidlet tidligere og enkelte også formidler ved denne intervjurunden, forstås som del av det samme bildet, men hvor noe er figur og annet er bakgrunn. "Figur" er da det som er fremst i bildet, mens "bakgrunn" er det som er bak i bildet. Hva som spesifikt er figur og bakgrunn til enhver tid, i Sørsivegens tilfelle om det er veisamarbeid eller forvaltningssamarbeid, vil kunne variere, men at de to elementene inngår i samme bildet innebærer at de er til stede samtidig. På bakgrunn av aktørintervjuene mener vi at det er grunn for å spørre om en har fått en glidning bort fra en samtidig tilstedeværelse av de to elementene, og over mot en mer tidsmessig forståelse isteden: Først vei, så forvaltningssamarbeid. For enkelte aktører henger tilsynelatende det mulige forvaltningssamarbeidet på om en får til vei eller ikke. Det gir imidlertid ikke at disse aktørene lar være å arbeide for å etablere samarbeid mellom skogeierne nå. Vi antar at det er for å berede grunnen for det samarbeidet som gir seg som mulighet når veien er kommet.

Vi tror at måljusteringer og målglidninger bunner i alle fall delvis i at det er krevende å få til samarbeid mellom skogeiere. Og muligens vil det også ved fremtidige forsøk på å få til slike samarbeid bare være å forvente at forandringer av målene skjer underveis i prosessene med å få til samarbeid mellom skogeiere. Likevel ber vi feltprosjektaktørene vurdere om en innen det spesifikke feltprosjektet mangler en diskusjon om mulige måljusteringer. Vil det ut fra målsetningene for det aktuelle feltprosjektet være gunstig å få debattert målsetningene på nytt? Det enkelte feltprosjektet har jo høstet en del erfaringer siden en startet opp, og disse erfaringene kan være av en slik karakter at en målsetningsdebatt på nåværende tidspunkt kan være fruktbart.

Tre begynnende konklusjoner

Som vi sa innledningsvis i notatet, vi ønsker at notatet blant annet skal trekke opp noen begynnende konklusjoner rundt visse sakskompleks. Når vi sier “begynnende”, er det for å være varsomme og å ta høyde for at ting kan endre seg utover i siste halvdel av prosjektperioden. Akkurat når det gjelder de tre begynnende konklusjonene vi skal presentere, tror vi imidlertid ikke det¹⁴. Den første konklusjonen er at det er krevende å etablere og gjennomføre samarbeid mellom skogeiere. Den andre er at et visst “stillas” må være til stede for å lette dannelsen av slikt samarbeid. Den tredje konklusjonen er at ulike organiseringer av skogeiere gir ulike ulemper. Konklusjonene er tett innvevd i hverandre, og det vil gå frem i den kommende argumentasjonen at de to sistnevnte konklusjonene bygger på den førstnevnte. Når vi trekker våre tre begynnende konklusjoner, gjør vi det på bakgrunn av all vår tidligere datainnsamling i “Fra ti til en”.

Samarbeid mellom skogeiere – en krevende øvelse

Under overskriften “Hverdagen er kommet” går det frem at feltprosjektene er kommet relativt kort i forhold til å etablere samarbeid mellom skogeiere. Det til tross for at det er mulig å si at det både er investert en god del tid og andre ressurser fra aktørenes side for å få til skogeiersamarbeid. Videre er det forløpt mye tid siden feltprosjektene startet forsøkene sine på å få etablert samarbeid mellom skogeiere. Dette at dialogprosessene med skogeierne må strekke seg utover i tid, påpekte noen feltprosjektaktører ved første intervjurunde: Noe måtte få tid til å modnes hos skogeierne en snakket frempå til om samarbeid dem imellom (Follo 2010c:36-38). Når en god del ressurser er investert og mye tid forløpt, mens en i feltprosjektene ikke har oppnådd mer skogeiersamarbeid enn det en har gjort, da kan samarbeid mellom skogeiere sies virkelig å ha en pris, og da “pris” forstått bredt og ikke pris bare i form av penger. Gitt det feltprosjektaktører har formidlet oss både i intervju og ellers, antar vi at de vil være enige med oss i konklusjonen at det er krevende å etablere og gjennomføre samarbeid mellom skogeiere.

I dette notatet skal vi ved hjelp av Ostroms utvidede modell peke på tre sett av prosesser som trolig bidrar til at det er krevende for feltprosjektaktørene å etablere og gjennomføre samarbeid mellom skogeiere. Det er snakk om det vi forskere omtaler som sosiale mikroprosesser, det vil eksempelvis si det som skjer mellom to mennesker når de møtes. I vårt tilfelle kan det være snakk om når Per Skogeier og en feltprosjektaktør møtes eller når Per Skogeier og Kari Skogeier gjør det. I våre relevante sosiale mikroprosesser er det hele tiden en forutsetning: Det er skogeier som er beslutnings-

¹⁴ Selv om disse tre konklusjonene ikke vil endre seg, vil det kunne komme flere elementer inn i dem. I tillegg vil det også komme flere andre konklusjoner.

taker, det uansett om beslutningene dreier seg om aktivitet i skogen eller deltakelse i skogeiersamarbeid. Og alle som har studert slike sosiale mikroprosesser vet at mye kan bestemmes på svært kort tid, et sekund kan være mer enn nok. I tillegg skal feltprosjektaktøren – for å få til samarbeid mellom skogeiere – også sørge for at flere skogeiere eventuelt kan tenke seg å gå i samme retning og at de faktisk gjør det.

Vi gjør oppmerksom på at våre datasett i liten grad rommer forskningsdata om sosiale mikroprosesser. Det blant annet fordi følgeforskningsprosjektets hovedfokus ikke er mikroprosesser som foregår mellom mennesker. Videre har feltprosjektene plassering i Norge med lang avstand fra våre arbeidsplasser, og feltprosjektene forløp og innretning gitt oss lite rom til å studere de mikroprosessene som måtte foregå. Det ville rett og slett ha kostet for mange penger. Skal en studere sosiale mikroprosesser er det fruktbart å være til stede når de spiller seg ut, både for selv å observere prosessene og for å spørre de deltakende menneskene om deres vurdering av og refleksjoner rundt det som spesifikt skjedde. Det er imidlertid vanskelig å forutsi når de forskningsmessig mest mettede mikroprosessene eventuelt skjer i feltprosjektene. “Mettet” i betydning rik på forskningsmessig interessant innhold. Forskningsmessig mettede mikroprosesser kan like gjerne spille seg ut ved et tilfeldig treff mellom to mennesker på veien eller når en skogeier får muligheten til å ta en telefon til en feltprosjektaktør, som på en begivenhet (skogdag/skogmøte) planlagt av feltprosjektet lang tid i forveien. Skulle vi ha fanget de sosiale mikroprosessene i feltprosjektene, hadde tradisjonelt antropologisk feltarbeid vært svært fruktbart. Da hadde en bodd på stedet over lang tid, og dermed fått optimalisert muligheten til å være til stede når mikroprosessene spilte seg ut. Det vi har av data når det gjelder sosiale mikroprosesser, er det feltprosjektaktørene direkte forteller om dem og indirekte formidler i intervju. Videre har vi også en viss innsikt i relevante mikroprosesser ut fra det feltprosjektaktører formidler oss i andre høve.

Det er begrensningen i datatilfanget om sosiale mikroprosesser som gjør at vi på side 20 bruker ordet “trolig” i frasen “tre sett av prosesser som trolig bidrar til at det er krevende for feltprosjektaktørene å etablere og gjennomføre samarbeid mellom skogeiere”. Når vi trekker frem de tre settene av prosesser, er det ut fra en kombinasjon av hva feltprosjektaktører tross alt har formidlet oss om utspilte sosiale mikroprosesser og hva vi som samfunnsforskere mener en kan forvente skjer. På den ene siden ber vi feltprosjektaktørene på eget grunnlag vurdere om de tre settene av mikroprosesser faktisk spiller seg ut i deres feltprosjekt og eventuelt hvordan. På den andre siden ber vi feltprosjektaktørene benytte vår (og Ostroms) ordsetting av mikroprosessene som et mentalt rydderredskap, som et redskap for tanken når de arbeider for å få til samarbeid mellom skogeiere.

Det første settet av prosesser som bidrar til at det er krevende for feltprosjektaktørene å etablere og gjennomføre samarbeid mellom skogeiere, kan vi lokalisert på venstre side i Ostroms utvidede modell (figur 2). Hva må til for å få skogeierne til samtalebordet slik

at de kan ha ansikt-til-ansikt-kommunikasjon med hverandre? De av feltprosjektaktørene som har arbeidet med det, vet en del om utfordringene. En må få tak i skogeierne, en må ha et budskap som er såpass interessant at de finner det verd å møte, og en må finne et tidspunkt som passer. Jo flere det er snakk om, jo vanskeligere blir dette – noe som peker mot “gruppestørrelse” i figuren. Enda vanskeligere blir det gjerne å få til ansikt-til-ansikts-møter hvis skogeierne som helst skulle ha møttes ansikt-til-ansikt, ikke bor lokalt. Videre må det første treffet og møtene deretter være såpass oppløftende at skogeierne fortsetter å være interessert, slik at en kan gå videre. Med hensyn til figur 2 sin ingrediens “u/symmetriske interesser og ressurser”, har skogeiere gjerne eksempelvis ulike skogressurser (mye/lite skog, ung/gammel skog, etc.), ulike ønsker for hva som skal foregå i skogen, og ulik grad av interesse for skogbruk i det hele. Videre er noen av skogeierne godt inne i skogbruket, mens andre verken kan eller vet (se eksempelvis Follo m.fl. 2006). Det av dette som går i retning av “usymmetriske interesser og ressurser”, gir selvsagt store utfordringer for feltprosjektaktørene som skal budbære budskapet til skogeierne om skogeiersamarbeid. Det må etableres en forståelse som gjør at skogeierne finner det gunstig å samarbeide på tross av ulikheter i interesser og ressurser, og feltprosjektaktørene må kan hende opptre som oversettere mellom de som kan/vet skogbruk og de som ikke gjør det.

Det andre settet av krevende prosesser kan vi i Ostroms modell lokalisere til forholdet mellom “forhandlingskostnader” og “netto goder”. Ser vi på modellen i figur 2, får vi visualisert at jo høyere netto goder den enkelte skogeier antar hun/han blir sittende igjen med hvis hun/han deltar i skogeiersamarbeidet, jo lettere blir det trolig å komme frem til enighet om å gå for samarbeidet. Forhandlingskostnadene blir lavere, og feltprosjektaktørene som forsøker å få til samarbeidet mellom skogeierne får en lettere jobb. Dette innebærer at det er vesentlig hva feltprosjektaktørene greier å få skogeiere til å se som mulig netto goder, og at disse er av en slik art at de minsker kostnadene ved å komme til enighet om å gå for samarbeidet. Det grunnleggende spørsmålet her er: Hvorfor skal skogeierne samarbeide? Det neste spørsmålet er: For å få ned forhandlingskostnadene, hva lønner det seg for feltprosjektaktørene å legge frem som mulige goder? Vårt inntrykk fra aktørene er at de mener en fortrinnsvis må bruke det som er egennyttig for skogeieren som mulig gode. En av aktørene hevder eksplisitt at en må begynne med det, og da først og fremst krone-og-øre-nytte, og at andre goder er eventuelle tilleggsargument. Klimagevinsten ved aktivt skogbruk fremstår som et slikt tilleggsargument. Vi tror det i dagens norske samfunn er hold i forståelsen at det er mest gunstig å benytte det som er egennyttig som mulig gode, og bruke eksempelvis det samfunnsnyttige som tilleggsargument. Vi vil imidlertid påpeke at det egenyttige ikke behøver å være penger i egen pung. Som illustrasjon på hva vi mener, kan vi bruke noe som kommer frem i intervjuene med skogeierne i ett av feltprosjektene. Der finnes det skogeiere som er sultne på skogbrukskunnskap og relasjon til en fagperson. Får disse skogeierne tilfredsstilt sulten ved å delta i feltprosjektets skogeiersamarbeid, er det etter vår oppfatning å forstå som egennytte.

Som vi sier i avsnittet ovenfor, det grunnleggende spørsmålet er hvorfor skogeierne skal samarbeide. Når det gjelder det spørsmålet, vil skogstrøk hvor skogeiersamvirket står sterkt kunne ha en ekstra utfordring som andre områder ikke har. Som en informant formulerer det: Er det noe å vinne med å styre med samarbeid seg imellom når skogeierandelslaget likevel forsøker å samle drifter og utsendelse av planter? Selv snakker informanten om samdrift når dette sies, men tilsvarende spørsmål og forståelse vil høyst trolig kunne spille seg ut hos skogeiere i samvirkesterke strøk uansett hvilken type samarbeid mellom skogeiere det er snakk om. Vi som forskere har ikke vansker med å se at skogeiere kan vinne noe på samarbeid seg imellom. Utfordringen for de relevante feltprosjektaktørene er imidlertid om skogeierne ser at de kan vinne noe. Og gjør de ikke det, og vi holder alt annet utenfor betraktningen, vil “netto goder” ligge på et lavere nivå enn hva de ellers ville ha gjort, forhandlingskostnadene vil bli høyere og feltprosjektaktørene som forsøker å få til skogeiersamarbeidene får en vanskeligere jobb.

Det tredje settet av krevende prosesser finner vi i Ostroms modell hvis vi ser på forholdet mellom tre av dens ingredienser: “Forhandlingskostnader”, “netto goder” og “samhandlingsnivå”. Når feltprosjektaktørene snakker frempå til skogeiere om samarbeid dem imellom, må aktørene gjerne også si noe om hva slags samarbeid det kan være snakk om. På hvilket nivå skal samhandlingen mellom skogeierne være? Ulike varianter av samarbeid vil fordre ulikt av skogeierne, og hvordan skogeierne forstår variantene vil formodentlig innvirke både på den begynnende lysten til eventuelt å møtes ansikt-til-ansikt, og på størrelsen på forhandlingskostnadene. La oss her for eksempelets skyld forstå et høyt samhandlingsnivå som et tett integrert, formelt samarbeid hvor skogeier må gi fra seg noe av råderetten over egen skog til andre. Det å formelt overgi råderett til andre, tror vi kan sitte langt inne hos en del skogeiere. Isolt betraktet gir det at forhandlingskostnadene blir høyere fordi det blir vanskeligere å få skogeierne til å gå for samarbeidet. Dette kan imidlertid oppveies av at netto goder ved det mulige samarbeidet blir forstått som høye. Er de netto godene forstått som lave, blir forhandlingskostnadene ved å få skogeierne til å gå for et høyt samhandlingsnivå forhøyet – og det blir vanskeligere for feltprosjektaktørene å få skogeierne med på å gå for samarbeidet.

Gitt det vi har skrevet i avsnittet ovenfor om samhandlingsnivå, blir det vesentlig hvordan feltprosjektaktørene ordsetter skogeiersamarbeidet de vil snakke frem for skogeierne. Ordene som brukes på samarbeidene vekker nemlig gjerne ulik forståelse hos skogeierne. Snakker en om “skogsamdrift” assosierer trolig skogeierne noe med det, mens “driftssamarbeid” formodentlig forstås som noe ganske annet. I løpet av den tiden feltprosjektaktørene har arbeidet for å få til samarbeid mellom skogeierne, synes aktørene å ha fått brettet ut forståelsen sin av både ulike varianter skogeiersamarbeid og skogeieres reaksjoner på dem. Fra feltprosjektet i Levanger og Frosta får vi for

eksempel høre at det ikke er gunstig å snakke om samdrift der. Da tenker skogeierne nemlig på hvordan det er i jordbruket, hevder feltprosjektaktøren, “at alt er felles”, for det er det de kjenner til. Og det kan slå negativt ut, fortsetter aktøren. Samdrift i skog greier ikke aktøren å markedsføre for skogeierne i området, ifølge aktøren selv, da er “forvaltningssamarbeid” noe ganske annet og lettere å markedsføre. Frasen “forvaltningssamarbeid” var en formulering nettopp feltprosjektaktørene i Levanger og Frosta kom til at en kunne bruke på samarbeidet som skogeierne i Ytterøy skogring holder på med. “Forvaltningssamarbeid” eller “samarbeid om forvaltning” kunne kan hende brukes, fant feltprosjektaktørene ut. “Felles forvaltning” var det i alle fall ikke – jevnfør det skogeierne fra Ytterøya sa til oss i våre forskningsintervju med dem¹⁵.

Ovenfor har vi delt opp de krevende prosessene i tre sett, men i levd virkelighet foregår prosessene mer eller mindre samtidig. Det gjør prosessene trolig enda mer krevende for feltprosjektaktørene som forsøker å etablere og gjennomføre samarbeid mellom skogeierne. I tillegg har feltprosjektaktørene møtt andre utfordringer. Da tenker vi ikke på slikt som at feltprosjektaktørene i Levanger og Frosta har forsøkt å arbeide gjennom lokale ildsjeler uten å lykkes med å få ildsjelene til å ta løst og arbeide for å få til den samarbeidstypen som skogringer er. Isteden tenker vi på utfordringer knyttet til fravær av etablerte rammevilkår og på forhånd praktisk tilrettelegging. Vi omtaler dette under overskriften “Det nødvendige stillaset”, og det utgjør den andre begynnende konklusjonen.

Det nødvendige stillaset

Noe av det strev feltprosjektene har med å få til samarbeid mellom skogeiere, viser hva som må tilrettelegges fra skogeiergruppe-ekstern instans for å optimalisere at en får til slikt samarbeid hvis en forsøker å etablere det. Da tenker vi på fremtidige forsøk på å etablere skogeiersamarbeid. Kan hende er det ikke til særlig trøst for feltprosjektaktørene som strever med å få til disse samarbeidene, at det for følgeforskningen var viktig å få tak i hva som kunne være strevsomt. Det var viktig for forskningen fordi det blant annet var dette vi som forskere hadde til oppgave å avdekke: Hva må være på plass for å optimalisere muligheten for å få til skogeiersamarbeid i fremtiden? Det som må være på plass, betegner vi “det nødvendige stillaset”.

Vi skal nevne tre elementer som må finnes i stillaset.

For det første må en få klargjort formelle forhold som eksempelvis hva en gjør med skogavgift, konsesjon etc. ved samarbeid mellom skogeiere. Lover, forskrifter, regler er strukturer – stillas – en kan lene seg på. Eksempelvis Ørstaskogen har møtt på de vansker som uavklarte forhold rundt formalia for formelle samarbeid utgjør. Hvis skogeierne ønsker formelt samarbeid og lur på hva slags løsninger som da finnes for

¹⁵ Vi ga tilbakemelding om det til feltprosjektaktørene i Levanger og Frosta våren 2011.

eksempelvis skogfond og hvilke implikasjoner løsningene har, hva skal en svare skogeierne når det ikke er avklart rundt slikt?¹⁶ Denne uavklarheten går rett inn i de tre settene av krevende prosesser beskrevet på sidene 21-23, og det krevende ved dem får ytterligere en omdreining.

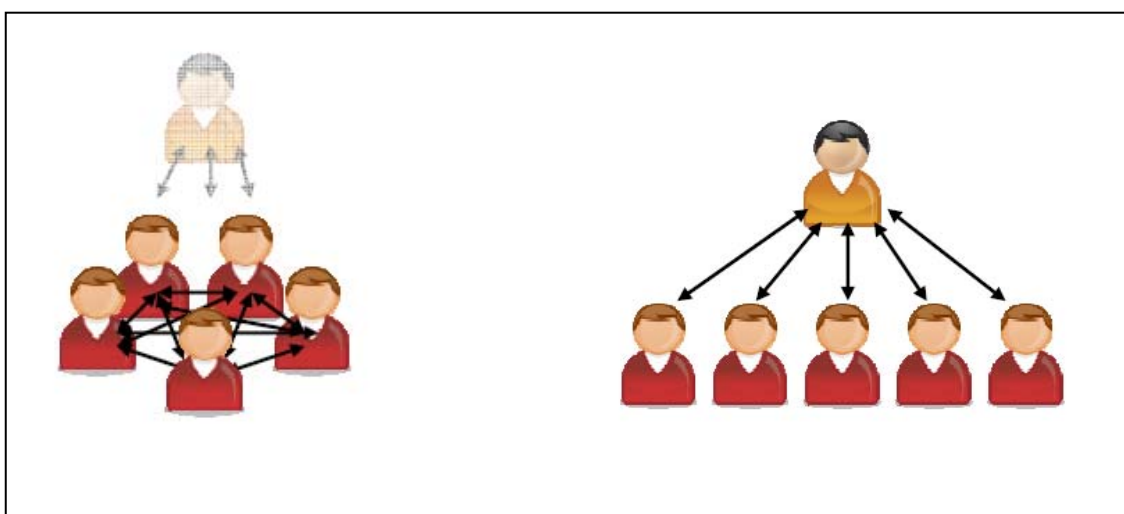
For det andre må en ha oversikt over den skogressursen som inngår i det mulige skogeiersamarbeidet. Det må en gitt at skogbruket forstår det dit hen at skogen bestemmer (Follo 2008), og da bestemmer blant annet hva som er mulig, gunstig, lønnsomt etc. Uten slik oversikt får det mulige skogeiersamarbeidet et ekstra hinder å forsere. Når Feios-prosjektet ikke har kommet lenger i sin etablering av skogeiersamarbeid, er dette blant annet fordi en har manglet oversikt over skogen. Med slik oversikt vet en hvem av skogeierne der som først får hogstmoden skog og kan ligge an til både hogst og samarbeid. Dermed kan en gå mer direkte og "hardere" på den særskilte grupperingen av skogeiere. Utdaterte skogbruksplaner gir også ekstra-hinder, det viser Sørsivegens erfaringer tydelig. For skogbrukets fremtidige forsøk på å få til skogeiersamarbeid, kan følgende muligheter finnes: (i) En forsøker å etablere skogeiersamarbeid der hvor det allerede finnes oversikt over skogressursen, (ii) en forsøker å bygge skogeiersamarbeidet samtidig som en etablerer en tilstrekkelig god skogressursoversikt, (iii) eller en legger inn en temporær forsinkelse i fremdriftsplanen for skogeiersamarbeidet tilsvarende den tiden det tar å få på plass oversikt over skogen. Det finnes enda et alternativ, og det er at en forsøker å etablere og gjennomføre skogeiersamarbeid med et innhold som ikke krever oversikt over skogen. Imidlertid antar vi, ut fra vårt kjennskap til skogbruket, at en fort kommer opp i en situasjon hvor en likevel gjerne skulle ha hatt oversikt over skogeierens skog.

For det tredje må det finnes skogkoordinatorer. Skal en få samarbeid mellom skogeiere, må noen opptre som koordinator for dem. Det erfaringene fra feltprosjektene viser, er at det er så krevende å få til samarbeid mellom skogeiere at en vanskelig kan forvente at den vanlige Per og Kari Hvermansen-skogeieren gjør dette. Det vi da sier er at noen som er ansatt bør stå for det. Denne koordinatoren kan ha: (i) kompetanse i å kjøre slike krevende prosesser som beskrevet på sidene 21-23, (ii) innsikt i tenkbare samarbeidsformer og deres eventuelle juridiske, økonomiske og organisatoriske fordringer og effekter, (iii) og tilgang til og forstlig forståelse av en oversikt over skogressursen. Det skogkoordinatoren henter ut av sin kompetanse, og således tilbyr skogeierne, må tilpasses de aktuelle skogeierne i det særskilte skogeiersamarbeidet en forsøker å få til. Koordinatoren kan trekke seg tilbake når skogeiersamarbeidet går selv, og koordinatoren blir et stillas kun i begynnelsen. Alternativt kan koordinatoren være i kontakt med skogeiersamarbeidet av og til for å gi støtte til det fortsatte skogeiersamarbeidet.

¹⁶ Fylkesjordskiftekontoret i Oppland (1999) trekker opp noen mulige løsninger, men de gir pr. dato ikke fullgode svar.

Ulike skogeierorganiseringer gir ulike ulemper

De fire feltprosjektene i “Fra ti til en” går for samarbeid mellom skogeierne (se Follo 2010c:19). Den ordlyden som brukes i “Fra ti til en”, er imidlertid “samarbeid for skogeiere”. Valget av preposisjon (“for”) var etter en bevisst refleksjon den gangen følgeforskningsprosjektet ble etablert. “For skogeiere” ble valgt for å gi de kommende feltprosjektene mulighet til å velge samarbeidsformer hvor det ikke var snakk om samarbeid mellom skogeierne. Frasen “samarbeid for skogeiere” rommer både samarbeid mellom skogeiere, og det vi kan kalle “eksternt koordinert organisert” av dem. De to variantene av skogeiersamarbeid kan illustreres som i figur 3. Til venstre er et samarbeid mellom skogeiere skissert, til høyre en eksternt koordinert organisering av dem.



Figur 3: To skisserte varianter av samarbeid for skogeiere

For å skille skogeiere og de som forsøker å få til skogeiersamarbeidene fra hverandre, har vi i figur 3 latt samtlige skogeiere være røde (mørkest)¹⁷. I feltprosjektene våre står de gule (lysest) figurene for en feltprosjektaktør. Ved fremtidige forsøk på å få til skogeiersamarbeid, vil de gule kunne være en skogbruksaktør. Hadde en fått på plass et system med skogkoordinatorer, ville de gule kunne ha vært nettopp det. I varianten til venstre hvor det er snakk om samarbeid mellom skogeiere, er skogbruksaktøren en form for støttespiller, og de vesentlige relasjonene er mellom skogeierne. I varianten til høyre, den eksternt koordinerte organiseringen, er relasjonen mellom skogbruksaktøren og den enkelte skogeier den vesentlige. Skogeierne har ingen relasjoner seg imellom.

Når vi i overskriften snakker om ulike skogeierorganisasjoner, tenker vi på: (i) samarbeid mellom skogeiere, (ii) eksternt koordinert organisering av skogeiere, (iii) og vanlig skogbruksleder-jobbing¹⁸. Samarbeid mellom skogeiere er hva feltprosjektene

¹⁷ I det at skogeierne er likt farget, ligger det ikke at skogeierne er like.

¹⁸ Vi har relativt beskjeden innsikt i hvordan andre tømmerforhandlere arbeider.

dreier seg om, og det rapporterer vi fra i Follo (2010c) og i dette notatet. Når det gjelder de to øvrige skogeierorganiseringene, skal vi dra vekslers på funn publisert i kartleggingsrapporten skrevet innledningsvis i "Fra ti til en". Da hviler vi på det som er fra Holsmoen-samarbeidet der (Follo 2010a:51-61).

Holsmoen-samarbeidet var et skogeiersamarbeid hvor en hadde eksternt koordinert organisering av skogeierne. Holsmoen var en del av det større prosjektet "Oppdalprosjektet 2006-2009. - Ett prosjekt for økt avvirking og verdiskaping i skogen i Oppdal". Bakgrunnen for prosjektet var den nedadgående trenden i avvirking/aktivitet i Oppdalsskogbruket. I 2005 da Arild Hagen, saksbehandler skog i Oppdal kommune, tok initiativ til prosjektet, var hogsten i kommunen på kun 511 m³. Holsmoen hadde ca. 42 teiger og litt færre eiere, hvorav de fleste ikke bodde nær området. Totalt 14 skogeiere endte opp med å delta i Holsmoen-samarbeidet. Skogeierne i Holsmoen-området ble fra Oppdalsprosjektet tilbudt en "pakke". Budbærerne av pakken var Hagen som prosjektleder, og prosjektmedarbeider Ståle Solem (til vanlig skogbruksleder i Allskog). Det offentlige ved prosjektleder sørget for eiendomsversikter, ordnet med brev til skogeiere, økonomi, kontakten med finansørene og flyten i prosjektet¹⁹. Solem var den som arbeidet ute i marka både med hensyn til skogen og skogeierne²⁰. Pakken var et forslag om samarbeid om vei, lunneplass, hogstopplegg og foryngelse etterpå. Det var de skogbruksansatte som sto for dette. Det var de som så behovet for å ha befarings av alle teigene, det var de som så behovet for å ruste opp lunneplass og vei, som ordnet med avtaleverk rundt lunneplass, pris på rydding, graving, masselevering. Det var de skogbruksansatte som informerte potensielle kjøpere om at deler av skogen kunne ha grei kvalitet for den aktuelle kjøperen, inviterte de potensielle kjøperne til lunneplassen, og som sto for forhandlingene om prisen på tømmer Sortimentene. Det var ikke skogeierne som gjorde dette, og de hadde ikke noe samarbeid seg imellom. Holsmoen-samarbeidet ble av skogbruksaktørene selv forstått som vellykket, og i dette inngikk det nok at det høsten 2007 og i 2008 ble hogd ca. 6 000 m³ i området. "Det her er egentlig veldig enkelt", var Solems vurdering av det hele. Han hadde kun en betenkelighet i det som fremstår som en vinn-vinn-situasjon med mange ingredienser: La en for mye oppi hendene til skogeierne slik at de ble passiviserte?

I Holsmoen arbeidet Solem, ifølge ham selv, annerledes enn han gjør når han som skogbruksleder i sin hverdagspraksis forsøker å få flere skogeiere til å drifte sammen. Da kan han vite om en som er interessert og begynner der. Så går han på andre skogeiere etter hvert. Kanskje hadde han, fortalte Solem, ved vanlig skogbruksleder-jobbing fått det samme volumet, men da hadde han kanskje begynt med Pål skogeier, og da hadde en ikke sikkert visst at Jan som lunneplass-eier ville være med, en hadde ikke

¹⁹ For arbeidsmetodikken deres, se Follo (2010a:54-55).

²⁰ Skogbruksleder fra Allskog kom i tillegg til Solem.

kunnet ordne med forarbeidet med lunneplassen og veien, en hadde ikke fått lagt inn de 50 tusen for å få laget den veien, en hadde ikke fått ordnet det slik for tømmertransporten at de hadde rask utkjøring, og så videre. Den store forskjellen synes å være fristilt tid nok til forhåndsplanlegging slik at han får tatt et eiendomsoverbyggende grep. Det hadde han i Holsmoen-samarbeidet. Med den tiden kunne en (i) finne angrepspunktet for en god logistikk ut fra betraktninger hvor en inkluderte de mange teigene, og lunneplass og ledsagende veistubb ble plassert optimalt. (ii) Videre kunne en gi hogstentreprenøren forutsigbarhet. Entreprenøren visste at han kunne drive på samme området nesten i månedsvis. Det igjen gjorde at entreprenøren kunne sette en forholdsvis lav driftspris for hele området. Og (iii) i forbindelse med markberedningen kunne en se "det her som en enhet": Han som markberedte visste de ytre begrensningene for hele området som inngikk, for øvrig kunne han markberede uten å tenke på hvem som eide det. De nevnte tre momentene som det eiendomsoverbyggende grepet gjorde mulig, kan sies å dreie seg om å få noe til å falle på plass ut fra forhåndsplanlegging, og da å falle på plass i rett øyeblikk og rekkefølge. "Rett" skal forstås som optimal utnyttelse av mulighetene.

La oss så se på de ulike ulempene som de tre skogeierorganiseringene har. Vi forstår da Holsmoen som et typisk eksempel på eksternt koordinert organisering av skogeiere (hvor langsiktig, eiendomsoverbyggende grep er inkludert), og Solems beskrivelse av eget skogbrukslederarbeid som en beskrivelse stort sett i overensstemmelse med det som foregår i levd virkelighet i dag. Det ligger underforstått en rekke forutsetninger her som vi nå antar er tilfredsstillt, og vi ber feltprosjektaktørene og aktører for øvrig i kystskogbruket å vurdere om vi da har forutsatt for mye. Vi vurderer det dit hen at vi ikke tar for mye for gitt. Ulempen ved skogbruksleders vanlige organisering av skogeiere, er at en ikke får tatt det langsiktige, eiendomsoverbyggende grepet som viste seg så fruktbart ved Holsmoen-organiseringen. Ulempen ved en ekstern koordinert organisering er på sin side at en trolig mister den interesseøkningen en kunne ha fått hvis en hadde organisert skogeierne slik at de samarbeidet seg imellom. Vi vil imidlertid understreke, slik Holsmoen gir et så godt eksempel på, at det er fullt mulig å få til økt skogbruksaktivitet uten særlig mye økt skogbruksinteresse fra skogeiers side. Kun et øyeblikks økte interesse hos skogeieren er nødvendig, og det er den tiden det kreves å si ja når for eksempel en skogbruksaktør fremmer forslag om en aktivitet i skogen. Det er likevel slik at samarbeid mellom skogeiere trolig kan gi mer vedvarende skogbruksinteresse og mer skogbruksaktivitet i det lange løp, og det er formodentlig knyttet til at en har fått i gang den positive samhandlingsbevegelsen i Ostroms gjensidig forsterkende kjerne (figur 1 og 2). Når denne kjernen først er bygd, kan de som deltar i samarbeidet nemlig inspirere hverandre, informere hverandre, aktivere hverandre og – for ikke å glemme – sanksjonere de som begynner å falle av. Og for å ta ulempen som gis av en skogeierorganisering hvor skogeierne samarbeider seg imellom: En slik skogeierorganisering er krevende å etablere. Det viser feltprosjektene.

Presentasjonen av de ulike ulempene de tre skogeierorganiseringene har, er som sjabloner å regne. Det er mye mer ved skogeierorganiseringene enn det som er skissert ovenfor. Vårt poeng er imidlertid ikke å utdype det, men derimot å få aktører i kystskogbruket til å tenke gjennom omkostningene ved de ulike organiseringene. Det er mulig å få til samarbeid mellom skogeiere, hvis en ønsker det – men det har en pris (forstått bredt). Muligens vil en i fremtiden likevel gå for det. Da kan en velge om en generelt vil gå for det, uansett hvor hen og uansett ulike skogeiertyper. En annen mulighet er å gå for samarbeid mellom skogeiere i visse områder, men ikke i andre, eller i forhold til visse skogeiertyper, men ikke i forhold til andre. Da vil en kunne ha de to andre typene av skogeierorganisering pågående samtidig, enten på andre områder, eller på samme området, men i forhold til andre typer skogeiere. Videre er det fullt mulig å tenke seg at en i en innledende fase av forsøk på å få til skogeiersamarbeid, kan gå for en ekstern koordinert organisering av dem for så å arbeide for at det utvikler seg til et samarbeid mellom skogeierne.

En avrundende kommentar

I dette notatet skal vi ikke bruke plass på oppsummering. Til det er det altfor mye som fremdeles er i prosess i feltprosjektene. Vi vil imidlertid kort nevne to forhold.

Vi vil, for det første, minne om at den “prisen” det har å få etablert samarbeid mellom skogeiere, kommer i en situasjon hvor det i skogbruket knapt finnes kultur for samarbeid mellom skogeiere, en situasjon hvor verken lover, regler, skogbruksaktørers praksiser eller deres rutiniserte samhandlinger løfter frem samarbeid mellom skogeiere som en (mulig) effektiv og på andre vis fruktbar løsning. Derimot løfter skogbrukskulturen i Norge gjerne frem andre løsninger. Totalt sett er det dermed en god del som både må bygges opp og ned. Bildet er imidlertid langt fra svart for de som ønsker å se mer skogeiersamarbeid fremover. Når Stortingsmelding 9 (2011-12) eksempelvis snakker om muligheten for driftssamarbeid mellom skogeiere, er dette noe som bidrar i alle fall kulturelt og sosialt til åpne opp for mer skogeiersamarbeid. Tilsvarende gjelder for følgende formulering i Landbruks- og matdepartementets budsjettforslag til statsbudsjett 2012:

Ein auke av tilskottssatsane for sams tiltak innan skogkultur kan leie til meir rasjonelle arbeidsoperasjonar og forenkla administrasjon. Landbruks- og matdepartementet vil be Statens landbruksforvaltning om å vurdere ulike verkemiddel som kan stimulere til sams skogkulturtiltak mellom grannar utløyst av lokal skogkompetanse. (Landbruks- og matdepartementet 2011:141)

Det er imidlertid utfordrende å finne det presise innholdet i samarbeidsløsninger. I Stortingets spørretime 30. november i 2011, tilkjenner landbruks- og matminister Lars Peder Brekk det slik i sitt svar til Per Roar Bredvold (FrP):

Det er også riktig, som representanten Bredvold sier, at vi har mange små skogeiere i Norge. Utfordringen her er nok i mange tilfeller også å finne samarbeidsløsninger mellom skogeierne,

slik at man får – kall det – rasjonalisert skogsdriften hos de mange små, slik at de kan samarbeide om uttak og gjøre det mer lønnsomt. (Stortinget 2011)

De tre eksemplene ovenfor viser at det på politisk hold nasjonalt skjer noe når det gjelder skogeiersamarbeid. Videre skal vi heller ikke glemme at selve følgeforskningsprosjektet “Fra ti til en” bidrar til å løfte frem fokus på skogeiersamarbeid, og dermed også trolig bidrar til å endre skogbrukets kultur når det gjelder samarbeid mellom skogeiere eller andre typer av skogeiersamarbeid. Det bidrar vi forskerne til, det gjør feltprosjektaktørene og feltprosjektene mulig deltakende skogeiere, og det gjør kystskogbrukets øvrige aktører. Vi gjør det når vi snakker oss imellom eller med andre, men vi gjør det også når vi sammen finner ut hva som hindrer etablering og gjennomføring av skogeiersamarbeid – og hva som kan bidra til å løfte dem frem. Med følgeforskningsbaserte erfaringer rundt og kompetanse fra skogeiersamarbeid i deres nyanserte varianter, vil skogbruket stå sterkere rustet for etablering av dem enn hva skogbruket var da “Fra ti til en” startet.

Det andre forholdet vi vil ta opp i denne avrundende kommentaren, er forskningsteoretisk preget. Vi forskere er ikke fornøyd med alt som ligger i Ostroms modell. Det er videre også noe vi mener mangler. Som det går frem under presentasjonen av Ostrom (1998), er artikkelen hennes et forsøk på å utvikle “rational choice”-teoriens modeller. Med det sies også at modellen kommer fra en forskningstilnærming som har et svært sterkt fokus på enkeltindividet. En kjenner igjen dette blant annet i “netto goder”-elementet i modellen, det er enkeltindividet godene ses i forhold til. Dette utspringet i og vektleggingen av enkeltindividet kan være sub-optimalt i forhold til det som skjer i feltprosjektene. For kan det ikke være bedre å sette fokus på menneskenes sosiale relasjoner? Det vil i så fall gi oss et annet teoritilfang å spille på, andre briller å betrakte det hele ut fra. Teori om sosial kapital er et slikt annet teoritilfang. Som vi skriver i Follo (2010a:83-84), sosial kapital er et eget og stort teorifelt²¹. Imidlertid får vi ved å anvende Castle (1998, 2002) sin inngang til sosial kapital, også med oss en annen mangel ved Ostroms modell. Med Castles begrepsfesting og teoretisering rundt det han betegner som “rural kapital”, får vi nemlig med oss fokus på det som kommer ut av skogeiersamarbeidet som er større enn den individuelle nytten: Skogaktiviteten i lokalmiljøet og i det større området²². Det er jo det som gjerne er siktemålet for feltprosjektene, tilkjennegitt svært tydelig og med høyt ambisjonsnivå for Ørstaskogen, men i høyeste grad til stede også for de øvrige. Og for å minne om det, i den første datainnsamlingen fra feltprosjektaktørene (Follo 2010c), var det økt skogbruksaktivitet og økt skogbruksinteresse det overordnede feltprosjektaktørene så for seg at en kunne oppnå med eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere. Slik vi kjenner norsk skogbruk, antar vi sterkt at feltprosjektaktørene tenker nettopp på skogaktiviteten (og skoginteressen) i lokalmiljøet og det større området.

²¹ Også Ostrom debatterer innenfor “sosial kapital”-feltet.

²² Da Vennesland hadde sin tilbakemelding til Ørstaskogen i desember 2011, tok han inn betraktninger basert på Castles inngang.

Når vi ikke har tar opp sosial kapital i notatet, er det av pedagogiske årsaker. Vi mener at det kan være nok teori for feltprosjektaktørene og øvrige kystskogbruks-aktører med det som allerede er tatt inn. “Nok” i betydningen at betraktningene knyttet til Ostroms modell gir aktørene et tilstrekkelig tanke-redskap på nåværende tidspunkt. I stedet skal vi forskere ta med oss “sosial kapital”-tenkningen inn i forsker-virkeligheten ved å presentere et paper²³ om “Fra ti til en”, erfaringene fra feltprosjektene så langt, Ostrom og sosial kapital på den 13. verdenskongressen i ruralsosiologi i Lisboa sommeren 2012. Det er også en måte å snakke frem skogeiersamarbeid i Norge på – selv om omveiene kan være noe lange. Uansett er det en måte å ytterligere innspill til hvordan en kan gripe, begripe, etablere og gjennomføre skogeiersamarbeid i Norge.

Referanser

- Amdam, J., J. Barstad og G. M. Olsen (2000). Kvifor skal vi avverka skog? Om årsaker til manglande skogavverking på Vestlandet. Forskningsrapport 40. Volda, Høgskulen i Volda, Møreforskning Volda.
- Castle, E. N. (1998). “A Conceptual Framework for the Study of Rural Places.” American Journal of Agricultural Economics 80(3):621-631.
- Castle, E. N. (2002). “Social Capital: An Interdisciplinary Concept.” Rural Sociology 67(3):331-349.
- Eriksen, T. H. (1993). Små steder — store spørsmål. Innføring i sosialantropologi. Oslo, Universitetsforlaget.
- Follo, G. (2008). Det norske familieskogbruket, dets kvinnelige og mannlige skogeiere, forvaltningsaktivitet — og metaforiske forbindelser. Doktoravhandling ved NTNU 2008:173. Trondheim, NTNU.
- Follo, G. (2010a). Eiendomsoverbyggende samarbeid i skogbruket — en kartlegging. Rapport 1/10. Trondheim, Norsk senter for bygdeforskning.
- Follo, G. (2010b). ”Å handle sammen om forvaltning”. Norsk skogbruk 9/2010:32-33.
- Follo, G. (2010c). “Fra ti til en” — følgeforskningens første notat, fra aktørene som arbeider for å få til eiendomsoverbyggende samarbeid for skogeiere. Notat 11/10. Trondheim, Norsk senter for bygdeforskning.
- Follo, G., M. Forbord, R. Almås, A. Blekesaune og J. F. Rye (2006). Den nye skogeieren. Hvordan øke hogsten i Trøndelag? Rapport 1/06. Trondheim, Norsk senter for bygdeforskning.

²³ Et paper er en form for vitenskapelig publikasjon. Et paper fordrer ikke samme kvalitet som en ferdig publisert artikkel, men er gjerne en tidlig fase av en slik artikkel. På forsker-konferanser kommenterer gjerne andre forskere ens eget paper.

- Fylkesjordskiftekontoret i Oppland (1999). Prosjekt organisering av samarbeid i skog. Sluttrapport. Lillehammer, Fylkesjordskiftekontoret i Oppland.
- Landbruks- og matdepartementet (2007). Norwegian Forests. Policy and Resource.
- Landbruks- og matdepartementet (2011). Prop. 1 S (2011-2012) for budsjettåret 2012.
- Ostrom, E. (1998). "A Behavioral Approach to the Rational Choice Theory of Collective Action: Presidential Address, American Political Science Association, 1997." The American Political Science Review 92(1):1-22.
- Prosjekt Kystskogbruket (2008). Melding om kystskogbruket. Steinkjer, Prosjekt Kystskogbruket.
- Seymour-Smith, C. (1986). Macmillan Dictionary of Anthropology. London, Macmillan Press Ltd.
- Statistisk sentralbyrå (2005). Landbruksundersøkinga 2004 - skogbruk. Endelege tal. Skogeigaren – ein mann på 55 år. Hentet 1.7.05 fra: <http://www.ssb.no/skogbruk/main.html>
- Stortinget 2011. Stortinget – Møte onsdag den 30. november 2011 kl. 10, Spørsmål 9. Hentet 9.12.11 fra: <http://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Referater/Stortinget/2011-2012/111130/ordinarsporretime/9/>
- Stortingsmelding nr. 17 (1998-99). Verdiskaping og miljø – muligheter i skogsektoren (Skogmeldingen).
- Stortingsmelding nr. 9 (2011-12). Landbruks- og matpolitikken. Velkommen til bords.
- Vennesland, B., K. Hobbestad, T. Bolkesjø, S. Baardsen, H. F. Hoen, J. Lileng og J. Rolstad (2006). Skogressursene i Norge 2006. Kunnskapsdokument i arbeidet med en ny nasjonal strategi for økt avvirkning. Ås, Norsk institutt for skog og landskap.

Vedlegg

Vedlegg 1) Eksempel på brev fra Bygdeforskning.



Trondheim 19.8.11

Forespørsel om andre intervju i forskningsprosjektet "Fra ti til en"

Jeg viser til det første intervjuet vi forskere (enten Birger Vennesland eller undertegnede) hadde med deg i 2010 i forbindelse med forskningsprosjektet "'Fra ti til en' — eiendomsoverbyggende samarbeid for private, personlige skogeiere i kystskogbruket". I prosjektet er tiden nå kommet for å gjennomføre det andre intervjuet av totalt tre intervju.

Vi håper at du fremdeles kan tenke deg å være informant fra det vi løselig kaller "arbeidsgruppa" for ett av de fire feltprosjektene i "Fra ti til en". Vi kommer til å kontakte deg kort tid etter at du har mottatt dette brevet, for å snakke om du kan tenke deg å fortsette og når telefon-intervjuet eventuelt kan gjennomføres. Vi ønsker at det eventuelle intervjuet gjennomføres snarest mulig.

For ordens skyld vil jeg gjerne gjenta visse punkt fra vår skriftlige henvendelse i 2010 som var grunnlaget for at du sa ja til å stille som informant da. Jeg utelater opplysningene om bakgrunnen for "Fra ti til en".

1. Prosjektet er finansiert av Norges forskningsråd, forskningsmidlene over jordbruksavtalen og av skognæringa i Kystskogbruket sine fylker. Prosjektet er godkjent av Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste.
2. I "Fra ti til en" skal vi forskere blant annet intervju aktører som inngår i etableringen, organiseringen og gjennomføringen av de eiendomsoverbyggende samarbeidene som prøves ut (dvs. "feltprosjekt"). I intervjuene kommer vi til å spørre deg blant annet om hvordan du forstår og vurderer nytten av og omkostningene (forstått bredt) ved samarbeidet som feltprosjektet omfatter, det være seg i forhold til eksempelvis deg selv, den enheten du eventuelt representerer og skogeiere, og hvordan du forstår og vurderer samarbeidet mellom dere som etablerer, organiserer og gjennomfører samarbeidet.
3. Sier du ja til å la deg intervju, innebærer det at en forsker intervjuer deg tre ganger over telefon. Dette er planlagt å skje i mars-mai 2010, 3. kvartal 2011 og 2. kvartal 2013. Intervjuet vil bære preg av å være en samtale. Det er vanskelig å si nøyaktig hvor lang tid et slikt intervju vil vare, men vi ber deg om å sette av ca. 1 time. Vi ber om å få ta opp samtalen på lydbånd. Dette er av rent praktiske årsaker fordi forskeren da kan delta fullt ut i samtalen med deg, og slipper å sitte og skrive ned det du forteller. Intervjuet vil deretter bli skrevet ut og opptaket slettet. Ingen andre vil få tilgang til båndopptaket.

Norsk senter for bygdeforskning
Universitetssenteret Dragvoll, N-7491 Trondheim
Besøksadresse: Paviljong A, Loholt allé 85
Telefon: 73 59 17 29, Telefax: 73 59 12 75
post@bygdeforskning.no, www.bygdeforskning.no
Bank: 4200.40.96066, Foretaksnr. NO 982 890 535 MVA



4. Det er ingen andre enn forskerteamet, som består av Gro Follo og Reidar Almås fra Bygdeforskning og Bernt-Håvard Øyen og Birger Vennesland fra Skog og landskap, som vil få tilgang til de personidentifiserende opplysningene. Vi er underlagt taushetsplikt og opplysningene vil bli behandlet strengt konfidensielt. Prosjektet "Fra ti til en" forventes å være avsluttet ved utgangen av 2013. Etter endt prosjekt vil opplysningene bli anonymisert.
5. Det er helt frivillig å delta i prosjektet. Du kan på hvilket som helst tidspunkt trekke deg, uten å måtte begrunne dette nærmere. Vi gjør oppmerksom på at det er fullt mulig for deg å delta i feltprosjektets arbeidsgruppe uten å si ja til å la deg intervju. Ønsker du ikke å bli intervjuet eller senere velger å trekke deg hvis du i første omgang sier ja til deltakelse, vil ikke dette få noen implikasjoner for ditt arbeid i feltprosjektets arbeidsgruppe eller innvirkninger på forholdet til oss forskere som følger feltprosjektet.
6. Resultatene fra intervjuene med deg og andre som deltar i arbeidsgruppene for de fire feltprosjektene, vil bli publisert i anonymisert form og som generelle funn. Dette sikrer vanligvis at den enkelte informant ikke kan identifiseres. Gitt bestemmelser rundt personvern er vi pliktig til å nevne at andre på tross av anonymisering og presentasjon som generelle funn, kan greie å slutte seg til at det er nettopp du som har uttalt deg. Dette fordi "Fra ti til en" er et følgeforskningsprosjekt som studerer et mindre antall aktører, og det kan være kjent hvem disse aktørene er. Våre spørsmål til deg vil imidlertid være av allmenn karakter, og dine svar vil formodentlig være av tilsvarende art.

Vi håper på fortsatt positiv respons!

Vennlig hilsen

Gro Follo
prosjektleder for "Fra ti til en"

telefon: 73596748

epost: gro.follo@bygdeforskning.no

Delprosjekt 1 C: Intervjuguide aktører (andre telefonintervju)

- 1) **Hva er gjort i det eiendomsoverbyggende samarbeidet siden forrige intervju?**
 - a) **Hva slags skoglige eller andre grunneierbaserte aktiviteter har funnet sted i skogeierens skog i denne perioden?**
 Mulige oppfølgingsspørsmål:
 - Prosesser kan være så mangt, er det noen prosesser som er mer vesentlige enn andre?
 - På hvilken måte er disse prosessene vesentlige?

- 2) **Er det noe som er endret med det eiendomsoverbyggende samarbeidet siden forrige intervju?**
 - a) **Hva er grunnen til de eventuelle endringene?**
 Mulige oppfølgingsspørsmål:
 - Har det vært endring med hensyn til hvilke aktører som er med i etableringen, organiseringen og gjennomføringen av det eiendomsoverbyggende samarbeidet?
 - Har det vært endring med hensyn til målsetningen for det eiendomsoverbyggende samarbeidet?
 - Har det vært endring i hvordan det eiendomsoverbyggende samarbeidet er organisert?
 - Har det vært endring med hensyn til hvordan deltakende skogeiere samarbeider eller hva de samarbeider om?
 - Har det vært endring i din rolle i det eiendomsoverbyggende samarbeidet?

- 3) **Hva er erfaringene fra det eiendomsoverbyggende samarbeidet i perioden etter forrige intervju?**
 - a) **Hva har vært det mest utfordrende?**
 Mulige oppfølgingsspørsmål:
 - Har det vært visse forståelser, prosesser, effekter som har vært spesielt utfordrende?
 - b) **Hva har vært det som har gitt mest løft?**
 Mulige oppfølgingsspørsmål:
 - Har det vært visse forståelser, prosesser, effekter som har gitt spesielt løft?
 - c) **Hva er det mest utfordrende for øyeblikket?**
 - d) **Hva er det som gir mest løft for øyeblikket?**

- 4) **Hva har "omkostningene" (økonomiske, sosiale, kulturelle) ved det eiendomsoverbyggende samarbeidet vært i perioden?**
 - a) **Hva har de særskilte "omkostningene" vært for deg selv?**
 - b) **Hva har de særskilte "omkostningene" vært for den instansen du tilhører/representerer?**

- 5) **For denne perioden, hvordan har samarbeidet blant dere som etablerer, organiserer og gjennomfører det eiendomsoverbyggende samarbeidet vært?**
 Mulige oppfølgingsspørsmål:
 - Kunne noe mer eller noe annet ha vært gjort enn det som er blitt gjort?
 - Har det vært endringer i hvordan dere samarbeider i forhold til den måten dere samarbeidet på frem til det første intervjuet +++ [måned og år]?

- 6) Er det falt fra noen skogeiere i det eiendomsoverbyggende samarbeidet siden forrige intervju?
- Hva ligger til grunn for at disse eventuelle skogeierne har falt fra det eiendomsoverbyggende samarbeidet?
 - Hva slags eventuelle vansker medfører det at disse skogeierne har falt fra det eiendomsoverbyggende samarbeidet?
Mulige oppfølgingsspørsmål:
 - Hvem er dette vansker for og på hvilken måte?
 - Hvordan løses disse vanskene som gis av at noen skogeiere har falt fra det eiendomsoverbyggende samarbeidet?
- 7) Er det kommet til noen skogeiere i det eiendomsoverbyggende samarbeidet siden forrige intervju?
- Hva ligger til grunn for at disse eventuelle skogeierne har kommet til det eiendomsoverbyggende samarbeidet?
- 8) Blant de skogeierne som har deltatt helt fra begynnelsen av i det eiendomsoverbyggende samarbeidet, er det særskilte utfordringer knyttet til det å få dem til å fortsette i det eiendomsoverbyggende samarbeidet som er annerledes enn utfordringene knyttet til det å få dem til å slutte seg til samarbeidet?
Mulige oppfølgingsspørsmål:
 - Hva er i så fall disse spesielle utfordringene?
 - Hva gjør dere (som etablerer, organiserer og gjennomfører det eiendomsoverbyggende samarbeidet) for å møte disse utfordringene?
- 9) Hvilke argumentasjon har dere brukt i perioden for å motivere skogeierne til å fortsette å delta i det eiendomsoverbyggende samarbeidet?
- For å motivere skogeierne til fortsatt deltakelse, bruker dere argumentasjon om samfunnsnyttige målsetninger (klima, biologisk mangfold, verdiskaping, levende bygder), og i så fall hvilke målsetninger?
- 10) Hvilke "omkostninger" (økonomiske, sosiale, kulturelle) har skogeierne med å fortsette å delta i det eiendomsoverbyggende samarbeidet?
- 11) Hvordan har en i det eiendomsoverbyggende samarbeidet i perioden siden forrige intervju greid å ivareta skogeierne rolle som beslutningstaker med frihet under ansvar?
Mulige oppfølgingsspørsmål:
 - Hva har en gjort eller ikke gjort for å ivareta dette?
 - Hvem har gjort det?
- 12) Hvordan har en i det eiendomsoverbyggende samarbeidet i perioden greid å gi deltakende skogeierne veiledning og økt skogbrukskompetanse?
Mulige oppfølgingsspørsmål:
 - Hva har en gjort for å gi dette?
 - Hvem har gjort det?

- 13) Skog og landskap skal ha bidratt i forhold til å gi en oversikt over skogen.
- a) Det Skog og landskap har bidratt med i perioden fra forrige intervju, hvordan har det vært benyttet i det eiendomsoverbyggende samarbeidet?
 - b) Har Skog og landskaps bidrag lettet det eiendomsoverbyggende samarbeidet og eventuelt på hvilken måte?
 - c) Kunne det vært gjort endringer i innholdet i Skog og landskaps bidrag eller formen det er presentert på slik at det hadde lettet det eiendomsoverbyggende samarbeidet ytterligere?
- 14) Er det noe vi ikke har berørt som du mener det er vesentlig å få frem?